

IV

MAATALOUSPOLIITTINEN VALIOKUNTA

22 SDP:N MAATALOUSPOLIITTINEN OHJELMA

Puoluetoimikunnan esitys

SDP: N YLEISTALOUEDELLINEN PERIAATE JA MAATALOUS

SDP:n politiikan lähtökohtana on täystyöllisyyden ja siihen liittyvän suunnitelmallisuuden kautta hankkia tasapuolisesti kaikille työtätekeville ja heidän perheilleen mahdollisimman korkea niin aineellinen kuin henkinenkin elintaso. Vastaavat mahdollisuudet on myös turvattava vanhuksille, sairaille ja muille aktiivisen työelämän ulkopuolella oleville kansalaisille. Näiden periaatteiden mukaisen käytännön piiriin kuuluvat myös työllään maataloustuotantoon osallistuvat viljelijät perheineen.

Maatalouden tehtävänä Suomessa on turvata peruselintarvikkeiden tuotanto väestömme tarpeisiin. Tuotteita varastoimalla huolehditaan siitä, että elintarvikehuolto on riippumaton maailmanmarkkinoilla tapahtuvista tilapäisistä heilahteluista.

MAATALOUSTUOTANNON KEHITTÄMISEN ONGELMAT

Historiallisen kehityksen seurauksena ja osaltaan myös porvarillisen luokkapolitiikan tarkoituksenmukaisuusnäkökantojen mukaisesti asutustoiminnalla on kiinnitetty maatalouteen väkeä niin paljon, ettei sillä ole mahdollisuuksia kunnollisen toimeentulon saamiseen vain maatilataloustuotannon varassa.

Tämä kehitys on entistäkin selvemmin nähtävissä nyt, kun maatilataloudessakin koneellistamisen ja muiden tekniikan ja tieteen suomien palveluksien käyttöä on lisätty.

HARJOITETTU MAATALOUSPOLITIikka

Suunnittelemaan ja lyhytjänteinen porvarillinen maatalouspolitiikka on jarruttanut maatalouden järkipäätämistä ja kokonaistaloudellisesti oikean tuotannonrakenteen ja tarkoituksenmukaisen maatilayksikön muodostamista. Sen avulla ei ole pystytty turvaamaan enempää maatalousväestölle riittävää ansiotason nousua kuin kohtuuhintaista elintarviketuotantoakaan.

Porvarillisen maatalouspolitiikkamme keskeisinä työvälineinä ovat olleet lyhytjänteinen hintapolitiikka ja turvautuminen kansantaloudellisesti raskaaseen tuontiin tai vientiin. Ne ovat vain kärjistäneet entisestään maatalouden alueellisia ja sisäisiä tuloeroja.

Maatalouden piirissä on ilmiöitä, jotka vaarantavat sen kehittämistä. Tällainen on myös viljelysmaakeinottelu. Maatalousmaan hinta ei muodostu aina sen käyttöarvon perusteella maataloustuotantoa. Hyvää peltomaata siirtyy pois maataloustarkoituksista. Perinnönjaossa tilat pirstoutuvat, lisämaan hankinta vaikeutuu ja pientilalliset ylivielkaantuvat. Myös pellon vuokraamisen mahdollisuudet kohtuuhintaan heikkenevät jatkuvasti.

SDP: N MAATALOUSPOLIITTiset Tavoitteet

Maataloustuotanto on saatava tuottamaan kokonaisuudessaan eikä vain suurimmilla tiloilla niin tehokkaasti, että maatalouden palvelukseen jäävien elintaso nousee. Tällöin tuo kehitys ei myöskään estä palkansaajien elintason nousua. Tekniikan ja uudelleen järjestettävän ammattikoulutuksen sekä tarvittaessa viljelijöiden keskeisen yhteistoiminnan turvin maatalousväestön on mahdollista saavuttaa ammatissaan tavoittelemansa elintaso itsenäisesti ja muista väestöpiireistä riippumatta, ja heidän arvostuksensa nousee. Samalla maatalous pystyy tuottamaan kohtuuhintaan elintarvikkeita.

Tämän toteuttamiseksi sos.-dem. puolue asettaa maatalouspoliittiseksi tavoitteeksi seuraavaa:

1. Täystuloisuus ja täystyöllisyys

Maataloustuotanto on järjestettävä siten, että maatalous antaa tekniikan ja tieteen apuneuvoja hyväksi käyttäen ja sen kautta maataloustyötä helpottaen harjoittajilleen täystuloisuuden ja -työllisyyden.

2. Perheviljelmä perusyksikkönä

Maamme oloissa perheviljelmä luo parhaat edellytykset maataloustuotannon harjoittamiselle. Sosialidemokratian periaatteiden mukaisesti on toimittava niin, että tilojen elinkelpoisuutta kunollisen toimeentulon antajana viljelijöille parannetaan. On luotava kokoaikaviljelmiä sekä muutettava muiden teollistamiseen liittyvien elinkeinojen turvin pientiloja osa-aikaviljelmiksi. Tilakohtaisella tuotannonjärjestelyllä parannetaan maataloutemme tuotantoedellytyksiä. Tiettyyn tuotantoon erikoistumalla ja viljelijöiden keskeisellä yhteistoiminnalla voidaan maataloustuotantoa tehostaa.

3. Omavaraisuus maataloustuotannossa turvattava

Maataloustuotantoa on kehitettävä omavaraisuusperiaatteen pohjalta ja lähinnä viljaa varastoimalla, jolloin maailmanmarkkinoiden heilahtelujen haittavaikutukset jäävät vähäisiksi. Omavaraisuusperiaatteiden mukaisesti on myös nopeasti tarkistettava varsinkin valtiontaloudelle raskasta elintarvikkeiden vientituotannon suuntaa ulkomaankaupan ja maan työllisyyden kannalta nykyistä edullisemmaksi. Elintarvikehuollon hoitaminen kotimaisella tuotannolla sekä elintarvikkeiden ja raaka-aineiden varastoinnilla on samalla saatava varmaksi ja taloudelliseksi.

Kasvavaa huomiota on kiinnitettävä tuotannon laatuun harjoittamalla tehokasta tutkimustyötä ja tuotteiden jalostusta sekä noudattamalla oikeaa käsittelyä ja varastointia. Laatumaksutapaa on entisestään kehitettävä. Alkutuotannosta saatujen elintarvikkeiden teollinen käsittely, varastointi ja kuljetukset sekä jakelu on myös järjeistettävä niin, että elintarvikkeiden tuottaja- ja kuluttajahinnat eivät jatkuvasti loittonisi toisistaan.

Elintarvikkeiden tasaisen varman ja suunnitelmallisen tuotannon aikaansaamiseksi on asetettava selvät tuotantotavoitteet ja valmisteittava elintarvikeohjelma. Maatalouden markki natuotantoa varten on kehitettävä sopimustuotantoa.

4. Tuloerojen tasaaminen

Maatilataloutemme perusyksiköiden rakenne ja siitä johtuvat taloudellisen toiminnan muut tasoerot ovat niin suuria, että maatalousväestöksi on tilastoitu paitsi maan köyhimpiin ja pienituloimpien kuuluvia eläjiä myös maan rikkaimpia ja suurituloisimpia tilanomistajia.

Kokonaisuuden etujen mukaista on luoda koko maatalouteen jäävälle, nykyisestäänkin vähentyvälle maatalousväestölle elintar-

vikkeiden riittävään ja kannattavaan tuotantoon välttämättömät tekniset ja taloudelliset edellytykset. Tällöin on maataloutemme rakenteen eriaisteisuuden vuoksi hintapolitiikan rinnalla kehitettävä entistä tarkoituksenmukaisempi maatalouden välittömän tuen käyttö. Vain tällä keinoin kyetään tasoittamaan myös maatalouden sisäisiä ja alueellisia tuloeroja. Maatalousväestön tulotasoa tulee enenevässä määrin parantaa kaikenkokoisilla tiloilla maatalouden tuottavuutta lisäämällä.

5. Pitkäjärjestyksen suunnittelu

Maatalouspolitiikan on nivellyttävä yleiseen yhteiskuntapolitiikkaan. Maataloustuotannon päätöksenteko ja suunnittelu on kansanvaltaistettava kaikilla tasoilla. Maatalouden hallinto ja sen eri järjestöt on omalta osaltaan velvoitettava noudattamaan yleisen maatalouspolitiikan tavoitteita. Suunnittelussa on otettava huomioon myös metsän merkitys maataloudelle.

Lainsäädännöllä on pystyttävä auttamaan pitkäjärjestyksistä maatalouden kehittämistä siten, että tekniikan ja tieteen tarjoamat mahdollisuudet erikoistumiseen myös maataloustuotannossa voidaan toteuttaa taloudellisesti.

Ratkaiseva aluepoliittinen merkitys on myös osa-aikaviljelmillä ja alueellista erikoistumista edistävällä lainsäädännöllä, jolla voidaan turvata riittävä väestöpohja valtakunnan kaikissa osissa. On edistettävä myös sellaista maaseudun aluepolitiikkaa, joka helpottaa tarkoituksenmukaista työssäkäyntiä keskuksissa ja yleensä suunnitelmallisesti lisää maaseudun työtilaisuuksia.

6. Osallistuminen maailman elintarvikehuoltoon

Oman kansamme elintarvikehuollon mahdollisimman omavaraiseksi tekeminen välttämällä kuitenkin sen hoitamisessa kaikkea epätaloudellisuutta vapauttaa maailmanmarkkinoilla olevia nyt vielä tänne tuotavia elintarvikkeita nälkää kärsiville kansoille. Oman elintarvikehuoltomme järkevä hoitaminen merkitsee täällä myös tuotantopanoksien (koneiden, lannoitteiden, öljyjen) raaka-aineiden säästävää käyttöä.

Maailman nälän poistamisella on ymmärrettävä meidän osaltamme näiden tavoitteiden lisäksi ennen kaikkea alkupääoman tiedon ja taidon vientiä sinne, missä köyhyys, tietämättömyys ja tuotantovälineiden puute ovat esteenä elintarvikkeiden tuotannon lisäämispyrkimyksille.

PONNET

SDP vaatii,

1. että maatalouden sisäisiä ja alueellisia tuloeroja tasaataan
2. että maataloustuki jaetaan tuotannon aikaansaamiseen uhratun rationaalisen työn ja tuotantopanosten määrän perusteella

3. että hyvä peltomaa on säilytettävä maataloustuotannossa ja sillä keinottelu estettävä
4. että maataloustuotannon kehitystä haittaava maatalojen pirstoutuminen estetään uudistamalla perintölainsäädäntöä
5. että maatalouselinkeinon harjoittaminen ei saa olla sidottuna maanomistukseen, vaan yrittäjän ammattitaidolle annetaan ratkaiseva merkitys
6. että maatalouden tuottavuuden kohottamiseen turvataan edellytykset luomalla kansantaloudellisesti järkevä rahoitusjärjestelmä maatalouden ulkoista ja sisäistä rationalisointia varten
7. että osa-aikaviljelijöiden asema turvataan lainsäädännöllä tasapuolisesti muun maatalousväestön rinnalla
8. että verotuksessa käyttöomaisuuden poisto-oikeudet järjestetään niin, että ne edistävät koneiden ja rakennusten taloudellista käyttöä.

Tässä esitetyn perusohjelman lisäksi laaditaan erikseen erikoisohjelmia maatalouden osa-alueista sekä tuotanto- että aluekohtaisesti (esimerkiksi puutarhatalous, porotalous, Pohjois-Suomen maatalous jne.).

23 MUUTOS KALASTUSLAKIIN

Suolahden Työväenyhdistys ry:n esitys

Suolahden Työväenyhdistys esittää,

että puoluekokous velvoittaa puolueen hallintoelimiä toimimaan kalastuslain muuttamiseksi siten, että samanarvoinen oikeus ja mahdollisuus virkistyskalastukseen taa-taan kaikille kansalaisille maanomistussuhteista riippumatta.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta yhtyy Suolahden Työväenyhdistyksen kalastusoikeuden laajentamista koskevaan esitykseen ja pitää sitä vähimmäisvaatimuksena. Puoluetoimikunnan mielestä pitäisi kalastusoikeus kokonaisuudessaan irrottaa vesialueen omistusoikeudesta. Samalla puoluetoimikunta to-teaa, että kalastuslain muuttamista tutkivan komitean mää-
räaika päättyy 31.12.1975.

24 MUUTOS RIISTANHOITOHIDISTYKSIÄ KOSKEVAAN LAKIIN

Suolahden Työväenyhdistys ry:n esitys

Kun nykyisin voimassa oleva laki riistanhoitoyhdistyksistä aika-naan säädettiin, sanottiin sen takaavan kaikille kansalaisille sa-

mat mahdollisuudet metsästyksen harjoittamiseen. Nyt kuitenkin tästä mahdollisuudesta päättävät metsästysseurat, joita kyseinen laki ei lainkaan tuntenut ainakaan säätämisvaiheessaan. Jos metsästysseura päättää olla lisäämättä jäsenmääräänsä, on mahdollisuus metsästämiseen vain niillä, jotka seura armoihinsa ottaa.

Esitämme lakia muutettavaksi siten,

että valtionvaroin ylläpidettävät riistanhoitoyhdistykset saisivat vuokrata metsästysalueet ja metsästysseurojen tehtäväksi jäisi aatteellinen ja tapakasvatus metsästäjain keskuudessa.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta yhtyy Suolahden Työväenyhdistyksen tekemään esitykseen siitä, että metsästysmaiden vuokraoikeus siirretään metsästysseuroilta riistanhoitoyhdistyksille ja että metsästysseuroille jäisi aatteellinen työ.

TEOLLISUUSPOLIITTINEN VALIOKUNTA

25 SDP:N TEOLLISUUSPOLIITTINEN OHJELMA

Puoluetoimikunnan esitys

1. SDP:N TEOLLISUUSPOLITIIKAN PERIAATTEET

SDP:n periaateohjelman mukaan puolueen päämääränä on suomalaisen yhteiskunnan rakentaminen sosialismin ja demokratian periaatteiden pohjalle. SDP pyrkii taloudellisten ja sosiaalisten uudistusten sekä talousjärjestelmän muuttamisen avulla yhteiskunnan kaikkien jäsenten samanarvoisuuteen.

Tämän päämäärän saavuttamiseksi on tärkeätä luoda työväen-ehtoinen teollisuuspolitiikka, joka käytännössä toteutettuna mukauttaa teollisuustuotannon yhteiskunnan kokonaisedun asettamiin vaatimuksiin ja antaa edellytyksiä yhteiskunnan muuttamiselle.

Teollisuustuotantoon liittyy talousjärjestelmässämme lukuisia voinnin jatkuvan lisäämisen perustekijä. Teollisuuden luoman tu-

lonmuodostuksen turvin on nykyisin saavutettu monia elämisen kannalta ensiarvoisia tuloksia: ravinnon ja vaatetuksen saanti on turvattu, asumisen laatu on noussut, terveydenhoito on tehostunut, koulutus on laajentunut ja tasollisesti noussut, liikenneyh-teydet ovat parantuneet, tiedonvälitys on kehittynyt. Maamme teollistamista on määrätietoisesti jatkettava elämisen laatua huonontamatta ja ympäristöä pilaamatta.

Teollisuustuontantoon liittyy talousjärjestelmässämme lukuisia perusteellista korjausta vaativia epäkohtia. Teollisuustuotannon hallittu kasvu voidaan vastedes turvata siirtymällä tavoitteelliseen, keskitetysti ohjelmoituun teollisuuspolitiikkaan, jossa kansanvaltaisesti valituilla ja yhteiskunnalle vastuussa olevilla elimillä on ratkaiseva päätösvalta.

SDP pitää teollisuuspolitiikan työväenehtoisina tavoitteina hallittua taloudellista kasvua, täystyöllisyyttä ja työelämän uudistamista. Keskeiset periaatteet teollisuuspolitiisiin tavoitteisiin pyrittäessä ovat kansanvaltaisuus, suunnitelmallisuus ja työväen sekä kuluttajien etujen huomioon ottaminen.

Hallitulla taloudellisella kasvulla SDP tarkoittaa kansantuotteen lisäämistä vain sellaisilla edellytyksillä, että luonnonvaroja, raaka-aineita ja ympäristöä ei kohtuuttomasti rasiteta, että työntekijäin perusoikeudet voidaan turvata ja että oikeudenmukainen tulonjako yhteiskunnassa toteutuu.

SDP katsoo, että työväenehtoisen teollisuuspolitiikan toteuttaminen vaatii, että tavoitteiden asettelusta, suunnittelusta, toimeenpanosta ja valvonnasta päätetään demokraattisesti.

Sosialidemokraattisen teollisuuspolitiikan eräs lähtökohta on teollisuuden palkansaajien työn ja toimeentulon parantaminen. Jokaisella ihmisellä on oltava oikeus työhön ja toimeentuloon ilman, että hänen terveyttään, turvallisuuttaan tai viihtyvyyttään vaarannetaan. Työ on kansanvaltaisessa yhteiskunnassa paitsi tuotantovoima myös ihmisen perusoikeus, joka yhdistää hänet yhteiskuntaan ja sen toimintoihin sekä antaa edellytykset inhimillisten tarpeiden tyydyttämiselle. Työntekijöille on turvattava riittävät osallistumismahdollisuudet työtään ja sen tuloksia koskevaan päätöksentekoon.

Työväenehtoinen, sosialidemokraattinen teollisuuspolitiikka nojaa suunnitelmallisuuteen, jonka lähtökohtana ovat yleiset yhteiskuntapolitiikan tavoitteet. Kansanvaltaisen suunnittelun avulla pyritään teollisuustuotannon kasvu ja sen rakennemuutokset ohjaamaan siten, että kansan hyvinvointi lisääntyy elämisen laatua huonontamatta. Suunnittelussa on otettava huomioon myös tulevien sukupolvien tarpeet käyttämällä järkevästi luonnonvaroja, säilyttämällä ympäristö elinkelpoisena ja kehittämällä tuotantomenetelmiä ja tuotteita, jotka säästävät luonnonvaroja ja ympäristöä.

Työväenehtoinen teollisuuspolitiikka pyrkii teollisuustuotannon

avulla ensisijaisesti turvaamaan kaikille ihmisille heidän tarvitsemansa perushyödykkeet oikeudenmukaisin hinnoin.

SDP:n teollisuuspolitiikka on kansainvälisesti yhteistyöhakuista ja ottaa huomioon myös muissa maissa tapahtuvan teollisen kehityksen. Yhteistoimintaa ja työnjakoa eri talousjärjestelmään kuuluvan teollisuuden kanssa on yhteiskunnan valvonnassa edistettävä ja kehitysmaiden teollisuutta on yhteistyössä kehitettävä.

2. NYKYISEN TEOLLISUUSPOLITIIKAN ARVOSTELUA

Markkinatalous ei enää pysty tyydyttävästi ohjaamaan talouselämän kulkua eikä laajentamaan sen pohjaa kehitysedellytyksiä vastaavalla tavalla. Maassamme harjoitetusta teollisuuspolitiikasta on puuttunut suunnitelmallisuus ja kansanvaltaisuus. Teollisuuspolitiikasta määräävät ensisijaisesti ne, joiden omistukseen tuotantolaitokset kuuluvat. Yksityisomistuksessa on nykyisin noin neljä viidesosaa teollisuudestamme.

Liikepankit, vakuutusyhtiöt, teollisuusyritykset ja niiden perustamat säätiöt ovat luoneet sellaisen ristiinomistuksen, jonka avulla ne voivat hallita taloudellista päätöksentekoa. Pääoman keskittyminen yksityisten käsiin on luonut taloudellisen harvainvallan, joka pystyy määräämään talouselämästä ja kansan työllä hankittujen varojen käytöstä.

Yksityisen suurteollisuuden teollisuuspolitiikka, jota harjoittavat teollisuusyritysten, liikepankkien, vakuutusyhtiöiden ja säätiöiden lisäksi myös voimakkaat teollisuusliitot, pyrkii nykyisin ensisijaisesti pääomapiirin taloudellisen harvainvallan voimistamiseen. Vaikka valtion osuus maamme tuotantoelämässä on lisääntynyt, on valtion ja kuntien vaikutus rajoittunut yksityisen elinkeinoelämän edellytysten luomiseen ja taloudellisen kehityksen pahimpien epäkohtien lieventämiseen.

Harjoitettuun teollisuuspolitiikkaan on oleellisena piirteenä kuulunut myös se, että valtio ja kunnat eivät ole käyttäneet rahoitusmahdollisuuksiaan itse, vaan ovat tehneet tilaa yksityisille investoinneille. Tällaisella menettelyllä on vahvistettu yksityisten yritysten vaikutusta talouselämässä. Valtion omistamien tuotantolaitosten laajentaminen on jäänyt liian vähäiselle huomiolle.

Tähänastista teollisuuspolitiikkaa on harjoitettu kiinnittämättä huomiota tuotannon ja ympäristön välisiin suhteisiin, josta on ollut seurauksena kärjistyvät ympäristöongelmat. Teollinen toiminta on ollut energiaa ja luonnon raaka-aineita tuhlaavaa. Se on myös kuormittanut ympäristöä jätteillä ja myrkyillä.

Suunnitelmallinen rakennepolitiikka on ollut vähäistä. Yksityistä pääomaa ja julkisen vallan teollisuudelle myöntämää tukea sekä investointien rahoitukseen että tutkimus- ja tuotekehittelyyn ei ole ohjattu rakennepoliittisin tavoittein vaan on jaettu pelkästään teollisuuden itsensä haluamiin tarkoituksiin. Kansantaloudellisesti välttämättömät mutta liiketaloudellisesti kannattamattomat pe-

rusinvestoinnit on jätetty valtion omistamien yritysten suoritettaviksi.

Kansanvaltainen tahto ei ole toteutunut yhteiskunnan teollisuuspolitiikassa. Työntekijöillä ei ole ollut mahdollisuutta vaikuttaa sen teollisuusyritysten päätöksentekoon, jonka palveluksessa he ovat. Kansanvaltaisen päätöksenteon lisäämiseksi teollisuuspolitiikassa kuntien mahdollisuuksia harjoittaa teollisuustuotantoa olisi lisättävä.

Teollisuuspolitiikan nykyisten omistussuhteiden muuttaminen on välttämätön edellytys työväenehtoisen teollisuuspolitiikan toteuttamiselle.

3. TUOTANTOVOIMIEN SUUNTAAMINEN

Teollisuustuotannon harjoittamisesta syntyy tuloksia lähinnä kolmessa päämuodossa: kuluttajat saavat tarvitsemiaan hyödykkeitä, palkansaajat saavat työtä ja sen kautta toimeentulon, ja teollisuusyritysten liiketaloudellisen voiton kautta syntyy uutta pääomaa. Teollisuuden tuotantovoimat on suunnattava siten, että tulokset ovat yhteiskunnan kokonaisedun mukaisia ja jakaantuvat oikeudenmukaisesti yhteiskunnan jäsenten kesken.

Tällä hetkellä yhteiskunnan jäsenten saamien tulojen jakaantuminen ei ole oikeudenmukaista. Tästä puolestaan seuraa teollisuudessa rakenteellisia vääristymiä, suunnattaessa tuotantoa varakkaimman väestönosan tarpeiden mukaisesti. Tulonjaon määrätietoinen tasoittaminen on eräs tärkeimmistä osatavoitteista pyrittäessä suuntaamaan tuotantovoimia työväen etuja vastavasti.

Teollisuusyrityksillä on markkinatalouden vallitessa laajat oikeudet päättää itsenäisesti tuotteittensa hinnoista. Näennäisestä hintakilpailusta huolimatta tätä oikeutta on käytetty yksipuolisesti. Valtion on ollut pakko säännöstellä hintoja yhä tiukemmin. Tuotantovoimien tarkoituksenmukaisen suuntaamisen edellytyksenä on, että teollisuustuotteiden hinnoittelussa olennaisesti lisätään yhteiskunnan valvontaa ja päättäväisyyttä sekä estetään monopolistinen hinnanmuodostus.

Kotimainen teollisuustuotanto ei kykene tyydyttämään kaikkia ihmisten tarpeita. Raaka-aineiden ja teollisuustuotteiden tuonti muista maista on välttämätöntä. Maahantuonti on kyettyä maksamaan viennillä. Vientiteollisuus on suunnattava siten, että se pitkällä tähtäyksellä turvaa ulkomaankaupan maksutaseen tasapainon kansainvälisistä häiriöistä riippumatta.

Tuotantovoimien suuntaamisessa on keskeisellä sijalla kansalaisten hyvinvointi ja työnsaanti, perushyödykkeiden ja -palvelusten tuotannon turvaaminen kaikille kansalaisille. Julkisen vallan harjoittama perushyödykkeiden ja -palvelusten riittävä tuotanto on välttämätöntä kulutuserojen supistamiseksi ja kulutuksen rakentamiseksi entistä paremmin yhteiskunnan kokonaisvoimavaroja vastaavaksi.

Työllisyystekijät on otettava huomioon teollisuustuotantoa suunnattaessa. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota siihen, että työpaikka turvataan ilman syrjintää myös iäkkäille työntekijöille, vajaatyökykyisille, osapäivätyötä hakeville perheenäideille ja toisista ammateista siirtyvälle työvoimalle.

Valtion mahdollisuudet suunnitella ja ohjata teollisuustuotantoa ovat vähäiset myös siitä syystä, että yksityisten teollisuusyritysten toiminnasta ei ole saatavissa luotettavia tietoja. Teollisuuden tuotantovoimien asianmukaisen suuntaamisen edellytyksenä on, että teollisuustuotantoa koskevat tilasto- ja muut tiedot tehdään julkisiksi ja kootaan tarkoituksenmukaiseen tietopalvelujärjestelmään. Teollisuusyritykset ovat velvollisia laatimaan julkisia materiaali- ja energiataseita sekä työvoiman tarvetta koskevia suunnitelmia.

Yhteiskunnan omistusta teollisuustuotannossa on lainsäädännöllisistä syistä mahdollista laajentaa vain hitaasti. Samanaikaisesti yhteiskunnan omistuksen lisäämisen kanssa tulee yksityisen teollisuuden välitöntä ja jatkuvaa ohjaamista sekä valvontaa kehittää.

Yhteiskunnan suunnittelun ja yhteiskunnallisen omistuksen lisäämisen ohella työvoiman suoria vaikutusmahdollisuuksia yrityksissä on lisättävä. Siksi yhteiskunnan on edistettävä yritysdemokratian kehittämistä ja toteuttamista. Työväen työolosuhteisiin ja vaikutusmahdollisuuksiin on kiinnitettävä huomiota pääettäessä yhteiskunnan varojen kanavoimisesta eri yrityksiin.

4. TEOLLISUUSPOLITIIKAN EDELLYTYKSET

4.1, Lainsäädännön kehittäminen

Työväenehtoisien, sosialidemokraattisen teollisuuspolitiikan toteuttamisen lainsäädännölliset esteet on poistettava ja uudella lainsäädännöllä on annettava kansanvaltaiselle suunnittelulle ja ohjaukselle riittävät vaikutusmahdollisuudet.

Valtionsäätöuudistus on teollisuuspolitiikankin kannalta tärkeää. Tuotantovälineiden yksityistä omistusta ja taloudellista harvinaisvaltaa ylläpitävät nykyisen valtiosäännön säädökset on muutettava siten, että teollisuuden kehittäminen yhteiskunnan yleisen edun mukaisesti tulee mahdolliseksi.

Valtiolle on turvattava mahdollisuudet ohjata teollisuuspolitiikkaa suunnitelmallisesti siten, että teollisuustuotannon rakennetta voidaan muuttaa ja että sektori- ja toimialakohtaisten kehittämissuunnitelmien laatiminen ja toteutus on mahdollista. Erityisesti suurteollisuuden itsenäistä päättäväisyyttä on lainsäädännöllisin toimenpitein rajoitettava.

Lainsäädäntöä, joka koskee ulkomaalaisten ja erityisesti monikansallisten yhtiöiden oikeutta omistaa tuotantovälineitä Suomessa, on kehitettävä siten, että maan taloudellinen riippumatto-

muus turvataan. Ulkomaisten yritysten tuotantovälineiden ja verottamattoman tuloksen siirto muihin maihin estetään ja että työntekijäin kaikinpuoliset oikeudet taataan. Monikansallisten yhtiöiden valvontaa varten on kehitettävä lakisääteinen seuranta-järjestelmä häirtavaikutusten torjumiseksi.

Kansanvaltaisen päätöksenteon lisäämiseksi teollisuuspolitiikassa kuntien mahdollisuuksia harjoittaa teollisuustuotantoa olisi lisättävä.

Osuuskuntalakia on muutettava siten, että osuuskuntamuotoisten teollisuusyritysten pääomanmuodostus ja muut toimintaedellytykset turvataan ja henkilöjäsenyyteen perustuvien osuuskuntien syntymistä uusilla toimialoilla edistetään. Valtion yhtiöiden ja edistyskellisen osuustoimintaliikkeen yhteistyötä on kehitettävä.

4.2. Hallinnon kehittäminen

Valtionhallintoon on luotava nykyistä tehokkaampi teollisuuspoliittinen suunnittelu- ja ohjausjärjestelmä uudistamalla kauppa- ja teollisuusministeriön ja sen alaisten virastojen organisaatio- ja toimintatavat. Ministeriön toiminta on koordinoitava muihin talous- ja yhteiskuntapoliittista suunnittelua harjoittaviin hallintoyksikköihin.

Nykyisestä kauppa- ja teollisuusministeriöstä on erotettava teollisuusministeriö. Se on organisoitava paremmin vastaamaan harjoitettavaa teollisuuspolitiikkaa. Koko teollisuuden valvonta on sisällytettävä teollisuusministeriöön.

Ministeriön teollisuutta koskevien päätösten kansanvaltaista kontrollia on lisättävä. Teollisuusneuvottelukunnan ja pienteollisuusneuvottelukunnan tilalle on perustettava sellaiset elimet, jotka on valittu parlamentaaristen voimasuhteiden mukaan tasapuolisesti ja joille on luotava riittävät toimintaedellytykset.

Julkisen vallan ja kuntien hankintojen osuus on ratkaiseva monella alalla. Tämä edellyttää hankintojen kokonaisvaltaista suunnittelua pitkällä tähtäyksellä ja suuntaamista niin, että ne tarjoavat työtä suomalaisille työntekijöille ja palvelevat kansanvaltaenemmistön etuja.

Kauppa- ja teollisuusministeriön alaisten virastojen ja laitosten toiminnan suunnittelua, rahoitusta ja valvontaa on kehitettävä kansainväliseen suuntaan.

Ministeriön sekä sen alaisten virastojen ja laitosten teollisuudelle myöntämän taloudellisen tuen käsittelyä varten on luotava keskittetty suunnittelu-, ohjaus- ja tarkastusjärjestelmä.

5. TEOLLISUUSPOLITIIKAN TOTEUTTAMINEN

5.1. Rahoituksen ohjaus

Työväenehtoisen teollisuuspolitiikan toteuttamiseksi on välttämätöntä, että yhteiskunnassa kertyvät pääomavarat ohjataan

kansantalouden kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Kansantalouden sääntöjen muodostamista on suunnattava siten, että julkisesta säästämisestä julkisten rahastojen ja verotuksen kautta tulee kansantalouden keskeisin säästämismuoto.

Rahoituksen ohjaus on nykyisin riittämätöntä. Kapitalistisessa talousjärjestelmässä esiintyvien talouskriisien lisääntyminen on tehnyt pääomien käytön suunnitelmallisen ohjauksen yhä välttämättömämmäksi¹ ja ajankohtaisemmaksi.

Pääomavirtojen ohjaamiseksi ja rahoitusvoimavarojen kohdentamiseksi sekä rahoitusmarkkinoiden kontrolloimiseksi on toteutettava julkisen vallan tavoitteellinen rahoitussuunnittelu. Tämä voi tapahtua laajentamalla julkishallinnossa olevien suunnitteluyksiköiden toimintaa rahoitussuunnittelun alueella. Rahoitussuunnittelun avulla on vaikutettava raha- ja luottovirtoihin sekä niiden merkitykseen tulomuodostuksessa, pääoma- ja palkkatulo-osuuksissa, työvoiman kysynnässä ja maksutaseessa.

Liikepankkien ja vakuutuslaitosten välitöntä pitkäaikaista luotonantoa on rajoitettava sekä määrällisesti että valikoivin rajoituksin. Asiakassidonnaisuudesta vapaiden nk. kehitysluottolaitosten toimintaa on voimakkaasti laajennettava. Tavoitteena on pidettävä liikepankkien ja vakuutuslaitosten saattamista yhteiskunnan omistukseen.

Julkisten rahoituslaitosten toiminta on koordinoitava julkisen vallan talous- ja aluepolitiikalle asettamien päämäärien saavuttamiseksi.

Pakollisten työeläkkeiden perusteella kertyvien rahastojen käyttöön kytkeytyy huomattava taloudellinen valta. Suunnitelmallisen rakenne- ja suhdannepolitiikan mahdollistamiseksi on välttämätöntä, että nämä merkittävät lakisääteisesti koottavat varat saadaan demokraattiseen julkiseen valvontaan. Rahastojen avulla on pyrittävä siirtämään nykyisin yrityksissä tapahtuva pääoman muodostus julkiseen valvontaan.

Pääomatulojen verotusta on kiristettävä siten, että rajoitetaan omaisuuden poisto-oikeuksia ja varastojen aliarvostusta.

Tällä hetkellä valtion pääomia ohjataan yrityksille liikepankkien kautta. On perustettava erityinen valtion investointipankki, jonka toiminta on riippumaton välittömästä ottolainauksesta ja joka antolainauksessaan soveltaa yhteiskunnan teollisuus- ja rakennepolitiikalle asettamia vaatimuksia. Investointipankin toiminta rahoitetaan obligaatioiden myynnillä ja muulla julkisella rahoituksella. Nykyiset valtion rahoitusorganisaatiot sulautetaan investointipankkiin, joka keskitetysti ja yhteiskunnan yleiseen päätöksentekoon koordinoituna suuntaa valtion hallussa olevia pääomia tuotantotoimintaan ilman liikepankkien välitystä. Samalla on kuitenkin Suomen Pankin mahdollisuuksia ohjata pääomavirtoja edelleen kehitettävä. Suomen Pankkiin kohdistuvaa kansanvaltaista valvontaa on tehostettava ja luotava valtioneuvostolle mahdollisuudet ohjata pankin toimintaa.

5.2, Pääomien tuonti ja vienti

Ulkomaisen yrityksen maahantulo voidaan sallia vain, mikäli se ei uhkaa maan riippumattomuutta, taloudellista kansanvaltaa ja työväenluokan etuja. Kaikkien Suomessa toimivien yritysten on tunnustettava ammattiyhdistysliike ja luotava sille toimintaedellytykset. Ulkomaisen yrityksen toimintaehdot on täsmennettävä lainsäädännöllä.

Tavoitteena on, että ulkomainen yritys juridiselta muodoltaan on sekayhtiö, jossa valtiolla on ehdoton osake-enemmistö. Ulkomainen omistus ei saa ulottua maan talouselämän kannalta avainasemassa olevaan raaka-aineiden käyttövoiman tuotantoon eikä tietoliikenteeseen.

Suomessa toimivan koti- ja ulkomaisen yrityksen voidaan sallia vievän voittovarojaan maasta vain edeltäkin sovitussa rajoissa. Ulkomaisen yhtiön eri yksiköiden väliset toimitukset ja suoritukset sekä niiden hinnoitteluperusteet on kirjattava esiin samoin kuin kaikki rahaliikkeet todellisin arvoin ilman varauksia ja aliarvostuksia. Tällä on ehkäistävä mm. voittojen piilovientiä maasta esimerkiksi siten, että Suomessa toimiva ulkomainen yritys ostaa ulkomaiselta emoyhtiöltään tuotannossaan tarvitsemaan raaka-aineita ja puolivalmisteita korotetuin hinnoin.

Suomalaisen pääoman vienti ulkomaille on saatettava entistä tiukempaan valvontaan. Suomalaisen yrityksen on tunnustettava paikallinen ammattiyhdistysliike ja noudatettava sen sekä Kansainvälisen Työjärjestön (ILO) toimintaperiaatteita. Suorat sijoitukset sellaisiin maihin, joissa on fasistinen hallitus tai joissa työvoimaa väärinkäytetään, on kiellettävä.

Suomessa toimivan ulkomaisen pääoman ja ulkomailla toimivaan suomalaisen pääoman toiminnan seuraamiseksi on valtioneuvoston alaisuuteen luotava keskitetty ja tehokas seuranta- ja ohjausjärjestelmä.

5.3. Valtion teollisuuden kehittäminen

Valtion omistaman teollisuuden osuus koko teollisuuden jalostusarvosta on noin viidennes. Valtion teollisuuden tuotanto on laajentunut selvästi nopeammin kuin yksityisen omistaman teollisuuden. Valtion omistaman teollisuuden palveluksessa on runsaat 70.000 henkilöä eli 14 % koko teollisuuden työvoimasta. Valtion teollisuuden investoinnit ovat suuntautuneet yleensä pääomavaltaisille aloille ja olleet teollisuuden keskimäärää suuremmat. Henkilökunnan määrän mukaan mitattuna valtion omistamasta teollisuudesta vajaan 60 % sijaitsee Etelä-Suomessa ja runsas 40 % kehitysalueilla. Koko teollisuuden osalta vastaavat luvut ovat 70 % ja vajaan 30 %.

Valtionjohtoista teollisuutta on kehitettävä omana yksityisestä teollisuudesta erillään olevana teollisuuspolitiikan osa-alueena. On luotava pitkän tähtäyksen valtion teollisuuden kehittämis-

ohjelma, jossa eri tuotannon alat asetetaan tärkeysjärjestykseen.

Valtionyhtiöiden osallistumista teollisuuden organisaatioihin on arvioitava uudelleen siltä pohjalta, että jäsenyys ei saa merkitä tukea valtion teollisuuspolitiikan vastaisille pyrkimyksille.

Valtion teollisuus muodostaa keskeisen välineen, jonka avulla toteutetaan kansanvaltaista työväenehtoista teollisuuspolitiikkaa. Tämän vuoksi on saatava aikaan pikaisesti valtion yhtiöitä koskeva uusi lainsäädäntö, johon perustuen valtion yhtiöiden teollisuuspoliittiset tavoitteet voidaan koordinoida kansanvaltaisesti asetettuihin yhteiskuntapoliittisiin tavoitteisiin ja jossa työntekijöiden vaikutusmahdollisuudet työolosuhteisiin ja yrityksen kehittämiseen on taattava.

Valtion yhtiöitä koskeva lainsäädäntö on uudistettava siten, että valtion omistaman teollisuuden suunnittelussa, ohjauksessa ja toimintatavoissa otetaan huomioon sellaisetkin yhteiskuntapoliittiset tavoitteet, joita yksityisille yrityksille ei voida lainsäädännöllisistä syistä asettaa. Tällöin valtion on kuitenkin huolehdittava siitä, että valtionyhtiöt eivät joudu taloudellisessa kilpailutilanteessa huonompaan asemaan kuin yksityiset yritykset. Valtion yritysten johtoa valittaessa on myös erityisesti huomioon otettava kansanvaltaisuuden vaatimukset.

Valtion omistamaa teollisuutta on teollisuuden tasapainoisen kasvun turvaamiseksi suunnattava uusille aloille sekä nostettava sen jalostusastetta.

Laissa on yhteiskunnalle turvattava yksinoikeus perusenergian siirtoverkon rakentamiseen ja kaiken perusenergian tuotanto, siirto ja jakelu siirrettävä yhteiskunnan yksinoikeudeksi. Tällöin on mahdollista toteuttaa kaikkien käyttäjryhmien osalta julkiset tariffit ja suunnitella perusenergian tuotanto kokonaisvaltaiseksi ja pitkäjänteiseksi. Samalla on kehitettävä öljyä korvaavien energialähteiden hyödyntämistä.

Atomivoimalaitosten ja niiden ydinpolttoaineen hankintaan sekä uusien energiamuotojen kehittelyyn liittyy monitahoisia kauppaja turvallisuuspoliittisia vaikutuksia. Atomivoimalaitosten rahoituksella ja rakentamisen ajoituksella on huomattavaa valtakunnallista talous- ja työllisyyspoliittista merkitystä. Atomivoiman käyttöön liittyvät ympäristölliset riskit ovat ennen kokemattomia ja laajoja. Atomivoimalla tapahtuva sähkön tuotanto on kokonaan saatettava yhteiskunnan toimesta tapahtuvaksi.

Valtionjohtoisen teollisuuden osuutta on nopeasti lisättävä ope-
tusvälinetuotannossa, tieliikennevälineiden ja sairaalalaitteiden
tuotannossa sekä muussa elektroniikkateollisuudessa. Lääkeai-
neiden tuotanto ja jakelu on siirrettävä valtion yritystoiminnan
kautta tapahtuvaksi. Edelleen on tavoitteeksi otettava yhteis-
kunnan omistaman rakennusyhtiön perustaminen, joka harjoittaa
julkista ja yleishyödyllistä rakentamista sekä rakennuselement-
tien valmistusta.

5.4. Aluepolitiikka ja sijainninhjaus

Väestön alueellinen eriarvoisuus on yhteiskuntaluokkien eriarvoisuuden eräs keskeinen, sitä syventävä osa kapitalistisessa markkinatalousjärjestelmässä. Markkinavoimien tukemisesta ja pääoman ehdoista lähtevä aluepolitiikka on aiheuttanut määrällisiä ja laadullisia muutoksia pystymättä kuitenkaan muuttamaan itse tuotanto- ja omistussuhteita tai tuotannon alueellista sijoitumista työväestön ja koko yhteiskunnan kokonaisedun mukaisesti.

Eriarvoisuuden poistamiseen tähtäävien aluepoliittisten toimenpiteitten tulee muodostaa kokonaisuus, joka kattaa maan kaikki alueet, sen eri väestöryhmät ja elinkeinot. Toimenpiteiden soveltamisessa on valikoiville keinoille annettava keskeinen paino, jotta aluepolitiikka suuntautuisi nimenomaan niiden väestöryhmien aseman parantamiseen, joiden elinolosuhteet ovat heikoimmat.

Aluepolitiikan tulee olla kiinteä osa yleistä yhteiskuntapolitiikkaa. Suunnitelmallisen demokraattisen sosialismin rakentamisen kannalta tämä edellyttää, että paikallis-, alue- ja keskushallintotason suunnittelu ja päätöksenteko kytketään kiinteästi toisiinsa. Suunnittelu ja päätöksenteko on myös kansanvaltaistettava kaikilla tasoilla.

Vallitsevan tasapainottoman alueellisen kehityksen hallitseminen edellyttää, että tunnustetaan maan eri alueiden erilaiset ongelmat ja erityisolosuhteet sekä suunnitellaan toimenpiteet tämän mukaisesti toisaalta kasvupolitiikan ja toisaalta maaseudun aluepolitiikan puitteissa.

Kasvukeskuspolitiikan tulee perustua valtion toimesta tapahtuvan tuotantotoiminnan, teollisuuden ja palveluelinkeinojen sijainninhjausmenettelyyn, joka on kytketty myös valtakunnalliseen alueelliseen suunnitteluun. Sijainninhjausmenettelyn tulisi perustua koko valtakunnan kattavaan lupajärjestelmään. On edistettävä myös sellaista maaseudun aluepolitiikkaa, joka helpottaa tarkoituksenmukaista työssäkäyntiä keskuksissa ja yleensä suunnitelmallisesti lisää maaseudun työtilaisuuksia ja pystyy tarjoamaan turvatun toimeentulon myös haja-asutusalueiden väestölle.

Työtilaisuuksien kokonaistyöpaiikkamäärän jakautumiseen alueellisesti tasapainoisella tavalla ei voida päästä yksistään yritysten tai kuntien vapaaehtoisella toiminnalla, mistä eräänä osoituksena on Helsingin seudun nopeasta kasvusta aiheutuneet vaikeudet. Tämän vuoksi valtion on kehitettävä toimenpiteitä, joilla voidaan saada aikaan työtilaisuuksien tasapainoista lisäystä valtakunnan eri alueilla.

5.5. Tekninen tutkimus ja tuotekehitys

Maamme teollisuuden kehittyminen ja muuttuminen riippuu ratkaisevasti teknisen tutkimus- ja tuotekehitystyön tuloksista.

Maamme rajoitetut tutkimusvarat on suunnattava ja keskitettävä yhteiskunnan yleisen edun mukaisiin tarkoituksiin. Kansainvälisen tutkimuksen ja tuotekehityksen tulosten hyväksikäyttöön on kiinnitettävä voimakasta huomiota. Tiedon järjestelmällistä hyväksikäyttöä on tehostettava ja tietopalvelujärjestelmiä kehitettävä. Tutkijoille ja asiantuntijoille on varattava riittävästi mahdollisuuksia kansainvälisen kehityksen seuraamiseen, samalla kun kansainvälistä tutkimusyhteistyötä on edistettävä. Erityistä huomiota on kiinnitettävä sosialististen maiden kanssa solmittujen tieteellis-teknisten sopimusten tehokkaaseen hyväksikäyttöön.

Koko valtion tekniseen tutkimukseen myönnettävien varojen käyttö on koordinoitava valtion tiedoneuvostossa. Kauppa- ja teollisuusministeriön, Suomen itsenäisyyden juhluvuoden 1967 rahaston (SITRA), Kehitysaluerahasto Oy:n Keksintösäätiön ja valtion teknillis-tieteellisen toimikunnan myöntämät tutkimus- ja tuotekehitysavustukset ja lainat on suunnattava siten, että SDP:n teollisuus- ja tiedepoliittiset tavoitteet toteutuvat. Julkisin varoin avustettujen tutkimus- ja tuotekehitysohjelmien tuloksia on jatkuvasti seurattava ja tarkkailtava niiden hyöty- ja haittavaikutusten selvittämiseksi. Teknisen tutkimuksen tiedepoliittikka on saatettava julkiseksi, suunnitelmalliseksi ja kansanvaltaiseksi.

Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen ja muiden julkisista varoista rahoitettujen tutkimuslaitosten hallinto ja tutkimustyön aiheiden valinta on saatettava kansanvaltaiseksi erityisesti yksityisessä omistuksessa olevien yritysten tilaamien tutkimusten osalta.

Teknisen tutkimuksen ja tuotekehitystyön aiheiden valinnassa on erityistä huomiota kiinnitettävä demokratian toteutumiseen, työsuojelun, kuluttajasuojelun, ympäristönsuojelun ja muiden elämisen laatuun vaikuttavien tekijöiden asettamiin vaatimuksiin. Valtion nykyinen avustus- ja tutkimuslaitosjärjestelmä palvelee enimmäkseen suurteollisuutta. Sen vuoksi on pikaisesti luotava uusia järjestelmiä, jotka soveltuvat erityisesti pienen ja keski-suuren teollisuuden tarpeisiin. On selvitettävä mahdollisuudet perustaa valtion tuotekehityslaitos palvelemaan pienen ja keski-suuren teollisuuden tuotekehitystyötä. Samoin on selvitettävä kauppa- ja teollisuusministeriön piiriorganisaation mahdollisuudet pienen ja keski-suuren teollisuuden tuotekehitystyön edistämiseksi.

Yritysten tutkimus- ja tuotekehitystyö on suunnattu palvelemaan yritysten taloudellista kasvua ja voiton lisäämistä ottamatta läheskään riittävästi huomioon yleisiä yhteiskuntapolitiikan vaatimuksia. Sen vuoksi yritysten tutkimus- ja tuotekehitystyö on järjestettävä siten, että kansanvaltainen ohjaaminen ja seuranta toteutuu.

5.6. Työelämän uudistaminen

Työ on ihmiselle ominainen ja monimerkityksellinen, hänen elämänsä keskeinen toimintamuoto ja yhteys yhteiskuntaan. Jokai-

sen ihmisen oikeus työhön, turvallisuus ja terveellisyys on työelämän uudistamisen johtava periaate. Työelämän uudistamisen lähtökohtana tulee olla työn haittavaikutusten ennalta ehkäisy ja myönteisten ominaisuuksien aktiivinen kehittäminen.

Sosialidemokraattisen puolueen johtavina periaatteina työelämän uudistamisessa ovat työntekijäin perusoikeuksien turvaaminen, ai-neellisen ja henkisen aseman parantaminen ja kansanvallan laa-jentaminen työpaikoilla.

Jokaiselle on turvattava oikeus työhön ja työn jatkuvuuteen. Suun-niteJmallisuutta työllisyyden hoidossa on lisättävä ja yksityisen pääoman mielivaltaa työvoiman käytössä ja tuotannon alueelli-sessa sijoittelussa on rajoitettava.

Jokaiselle työntekijälle on turvattava oikeus toimeentuloon ja oikeudenmukaiseen osuuteen yhteiskunnassa tuotetuista tavarois-ta ja palveluista. Pyrkimyksenä tulee olla tuloerojen kaventami-nen, reaaliansioiden jatkuva parantaminen ja yhteiskunnallisten palvelujen lisääminen.

Työ ei saa vaarantaa ihmisen ruumiillista tai henkistä terveyttä. Työn aiheuttamaa rasitusta on vähennettävä. Työntekijäin tur-vallisuuteen, terveyteen ja viihtyvyyteen kohdistuvat haitat on poistettava parantamalla työympäristöä.

Työntekijöille on luotava nykyistä parempi työaika suoja. Työaika on lyhennettävä. Kiireellisintä tämä on yö- ja vuorotyössä sekä poikkeuksellista ruumiillista ja henkistä rasitusta aiheuttavissa töissä.

Työntekijäin kansanvaltaisia oikeuksia on lisättävä. Työnantajien yksipuolista asiainkäsittelyä ja sopimusten ja lakien tulkintavaltaa on rajoitettava. Työntekijäin tiedonsaannin ja neuvotteluaseman turvaamiseksi on kehitettävä työnantajaa sitovia menettelytapoja.

6. PONNET

Periaatteelliset tavoitteet

SDP vaatii, että

1. Suomen teollisuuspolitiikka muutetaan työväenehtoi-seksi siten, että sen keskeisimmät osat ovat kansan-valtaisuus, suunnitelmallisuus sekä työväen ja kulut-tajien edut,
2. teollisuuspolitiikan lähtökohtana on jokaisen oikeus työhön ja toimeentuloon ilman, että hänen turvallisuu-tensa tai terveytensä vaarantuu,
3. teollisuuden työntekijöiden vaikutusmahdollisuudet ay-liikkeen kautta työolosuhteisiinsa ja työn tuloksiin taa-taan,
4. teollisuustuotannon vapaasta ja rajoittamattomasta kasvusta on siirryttävä yhteiskunnan toimesta valvot-

tuun, hallittuun kasvuun, joka antaa mahdollisuudet työväenehtojen yhteiskuntapoliittisten tavoitteiden toteuttamiseen, luonnonvarojen käyttöön kestävän käytön periaatteen mukaisesti ja luonnon sietokyvyn huomioon ottamiseen sekä tuhlausten estämiseen,

5. pyrittäessä suuntaamaan tuotantovoimia ja -rakennetta yhteiskunnan omistusta lisätään kaikilla teollisuuden aloilla,
6. teollisuuspolitiikan harjoittamisessa yhteistyö muiden maiden kanssa tapahtuu siten, että se edistää rauhanomaista kanssakäymistä eikä vahingoita kansallista riippumattomuutta tai itsenäistä taloudellista päätöksentekoa,
7. oikeudenmukainen tulonjako ja tuloerojen tasoittaminen tehdään työväenehtojen teollisuuspolitiikan harjoittamisen edellytykseksi,
8. pääoman muodostuksen ja ohjauksen on oltava kansanvaltaisen päätöksenteon ja valvonnan alaisuudessa,
9. yritysten itsenäistä päätöksentekovaltaa rajoitetaan saattamalla päätökset, joilla on laajaa yhteiskunnallista merkitystä, kansanvaltaiseen valvontaan.

Välittömät toimenpiteet

SDP vaatii, että

1. laaditaan valtion teollisuuspoliittinen ja teollistamispoliittinen ohjelma, jota jatkuvasti valvotaan ja tarkistetaan,
2. julkisen vallan osuutta yritysten hinnoittelupäätöksiin edelleen lisätään,
3. nykyisestä kauppa- ja teollisuusministeriöstä erotetaan teollisuusministeriö ja parlamentaarinen edustus ministeriön neuvottelukunnissa järjestetään,
4. kauppa- ja teollisuusministeriön alaisten virastojen ja laitosten toiminnan suunnittelua ja valvontaa kehitetään kansanvaltaiseen suuntaan,
5. laaditaan tavoitteellinen valtion teollisuuden kehittämissuunnitelma ja uudistetaan valtion yhtiöitä koskeva lainsäädäntö,
6. lisätään kuntien mahdollisuuksia harjoittaa liiketoimintaa,
7. yritysten toimintaan ja investointisuunnitelmiin liittyvät tiedot saatetaan viranomaisten käyttöön,
8. perustetaan valtion investointipankki,

9. liikepankkien ja vakuutuslaitosten sekä niihin kytkeytyneiden säätiöiden toiminta saatetaan julkiseen valvontaan,
10. luodaan valtioneuvostolle mahdollisuudet ohjata Suomen Pankin toimintaa ja myönnetään Postipankille oikeus keskuspankkiluottoon,
11. työeläkerahastojen pääoman käyttö on saatettava julkiseen demokraattiseen valvontaan,
12. työsuojeluelimen toimintaoikeuksia vahvistetaan,
13. monikansallisten yhtiöiden valvontaa tehostetaan ja luodaan siihen tarvittava lainsäädäntö,
14. luodaan tehokas investointien lupamenettelyyn perustuva sijainninhajausjärjestelmä,
15. yritysten sijainninhajaus tapahtuu kasvukeskuksia tukemalla ja ruuhkautumista välttäen sekä ympäristönsuojelutekijät huomioon ottaen,
16. yhteiskunnan teollisuudelle myöntämän taloudellisen tuen käsittelyä varten on kehitettävä keskitetty suunnittelu-, ohjaus ja tarkastusjärjestelmä,
17. yritysten tulojen verotusta muutetaan rajoittamalla omaisuuden poisto-oikeuksia ja varastojen aliarvostusta,
18. kehitetään teollista yhteistyötä sopimus pohjalta SEV-maiden kanssa,
19. kehitysmaiden teollistamista tuetaan niiden etujen mukaisesti,
20. energian tuotanto ja jakelu siirretään kokonaan yhteiskunnan haltuun.

26 TEOLLISUUSPOLIITTISEN OHJELMAN TÄYDENTÄMINEN

Järvenpään Työväenyhdistys ry:n esitys

Yhdistyksemme toteaa suurella tyydytyksellä, että puolueellemme on saatu teollisuuspoliittinen ohjelma, jossa on määritelty selkeästi SDP:n teollisuuspolitiikan perusteet ja tuotannon suuntamistavoitteet sekä tarvittavat toimenpiteet.

Teollisuuspoliittisessa ohjelmassa todetaan mm., että sähkön tuotanto ja jakelu on saatettava yhteiskunnan toimesta tapahtuvaksi samoin kuin lääkeaineiden tuotanto ja jakelu. Edelleen todetaan, että valtion teollisuuden osuutta on nopeasti lisättävä opetusvälineiden tuotannossa, tietoliikennevälineiden tuotannossa ja sairaalalaitteiden tuotannossa sekä muussa elektroniikka-teollisuudessa ja rakennuselementtien valmistuksessa.

Nämä kaikki mainitut tavoitteet ovat hyväksyttäviä ja kannatettavia. Koska ne kuitenkin ovat vain osa maamme teollisuustuotannosta Järvenpään Työväenyhdistys ry esittää puoluekokoukselle:

että puoluekokous kehottaa puoluetoimikuntaa huolehtimaan siitä, että SDP:n teollisuuspoliittista ohjelmaa voitaisiin mahdollisuuksien mukaan täydentää siten, että selvitetäisiin ja määriteltäisiin ne teollisuuden ja muiden merkittävien elinkeinojen alat, joilla tuotanto kokonaisuudessaan olisi saatettava valtion oman yritystoiminnan piiriin tai sellaiseen valvontaan, jotta pääomien ohjauksesta ja tuotantoon vaikuttamisesta voidaan päättää kansanvaltaisesti

ja että selvitetäisiin millä aloilla ja missä laajuudessa ulkomainen yritystoiminta voidaan sallia maassamme ja millä ehdoilla kotimaista pääomaa sallitaan viedä maasta.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta toteaa, että teollisuuspoliittisen ohjelman toteuttamista varten tarvitaan erillisiä toimenpideohjelmia, jolloin aloitteessa esitetyt kysymykset tulevat käsiteltäviksi.

27 ENERGIAPOLIITTINEN OHJELMA

Turun Akateeminen Sosialidemokraattinen yhdistys ry:n esitys

Puolueenuevosto on hyväksynyt sosialidemokraattiselle puolueelle energiapoliittisen ohjelman. Turun Akateeminen Sosialidemokraattinen Yhdistys pitää ohjelman hyväksymistä harkitsemattomana ratkaisuna ja esittää puoluekokoukselle seuraavaa:

Energiapolitiikka on yhteiskuntapolitiikan tärkeimpiä sektoreita, jonka puitteissa pitkälti tehdään talouspolitiikkaa (erityisesti ulkomaankauppapolitiikkaa), työllisyyspolitiikkaa, yhdyskuntapolitiikkaa, liikennepolitiikkaa ja ympäristöpolitiikkaa koskevat ratkaisut. Energiatuotanto vaikuttaa kansainvälisessä politiikassa enemmän kuin mikään muu tuotannon haara. Öljy- ja ydinteollisuus muodostavat kapitalistisen maailman suurimpia ja pisimmälle kehittyneitä monopoleja, jotka taloudellisella mahdollaan pystyvät voimakkaasti vaikuttamaan eri valtioiden toimintaan. Öljy- ja ydinteollisuusmonopolit muodostavat vakavan uhan monien pienten kansojen itsenäiselle päätäntävällälle.

Toisaalta energiatuotannon kehitys on nähtävissä olevien teknillisten ratkaisujen puitteissa nykyisellä energiapolitiikalla joka tapauksessa johtamassa ennen kokemattomiin taloudellisiin ja ympäristön muroksiin. Ydinenergian tuotanto aiheuttaa ihmiskunnan sitoutumisen pysyvään radioaktiivisen saastumisen uhkaan ydinaseiden aiheuttaman uhan lisäksi ja sen mahdollisesta voittamisesta huolimatta. Samalla ydinenergian tuotanto merkitsee sitä,

että yhä useammat tavanomaisin asein tapahtuvat konfliktit merkitsevät radioaktiivisen saastumisen uhkaa.

Tällä hetkellä mm. Yhdysvalloissa, Länsi-Saksassa ja Ruotsissa käydään ennennäkemättömän laajaa keskustelua ydinvoiman puolesta ja sitä vastaan. Ydinvoimallateollisuus ja viranomaiset ovat puolesta, kansa vastaan — samoin huomattava osa asiantuntijoista.

Tässä tilanteessa on Turun Akateemisen Sosialidemokraattisen Yhdistyksen mielestä hämmästyttävää, että puolueuuvosto ilman laajapohjaista valmistelua, ilman kaikinpuolista informaatiota ja perusjärjestökäsittelyä on katsonut asiakseen hyväksyä sosialidemokraattiselle puolueelle ohjelman sellaisesta yhteiskuntapolitiikan alueesta, joka ehkä enemmän kuin mikään muu toimintasektori tulee vaikuttamaan työväestön elinehtoihin ja elinolosuhteisiin.

Turun Aakateeminen Sosialidemokraattinen Yhdistys katsoo, että puolueen ohjelmat on valmisteltava laajapohjaisissa työryhmissä, joihin kootaan kaikkia ohjelmaan olennaisesti vaikuttavia toimintasektoreita tuntevia tovereita. Erityisesti energiapolitiittista ohjelmaa laadittaessa on työryhmältä vaadittava monipuolista asiantuntemusta.

Sääntönä olisi pidettävä, että puolueen ohjelmat lähetetään perusjärjestökäsittelyyn ja käsitellään myös puoluekokouksessa. Vain poikkeustapauksessa voidaan jokin suppeampaa erityisaluetta koskeva ohjelma jättää puolueuuvoston hyväksymisen varaan.

Selvin osoitus käytetyn ohjelman valmistelutavan virheellisyydestä on energiapolitiittinen ohjelma itse. Ohjelma on hyvä siltä osin kuin se sisältää sosialidemokratian perinteellisiä yleisperiaatteita: valtiollistaminen, suunnitelmallisuus, demokraattinen kontrolli, työllisyys, hintojen säännöstely, säästäminen, kotimaisen tukeminen jne. Varsinaisesti energian osalta ohjelma on täysin teknokraattinen. Energiakysymyksen yhteiskunnallisesta luonteesta ja konkreettisista ratkaisumalleista ohjelma ei sano juuri mitään. Koko ohjelman olennaisimmaksi sisällöksi jää se, että sosialidemokraatit kannattavat kaikkien ydinvoimaloiden rakennussuunnitelmien pikaista toteuttamista. Onko tällainen »ohjelma» tulkittava niin, että sosialidemokraattinen puolue luulee kykenevänsä vielä vauhdittamaan ydinvoimaloiden rakennusohjelmaa, jota jo kapitalistisen maailman mahtavimmat monopolit kaikin keinoin ja suunnattoman suurin rahasummin vauhdittavat?

Turun Akateeminen Sosialidemokraattinen Yhdistys r.y. esittää puoluekokoukselle päätettäväksi

- että energiapolitiittinen ohjelma puolueen jäseniä sitovana ohjeena peruutetaan,
- että puoluetoimikunta veloitetaan organisoimaan puolueen lehdistössä ja perusosastoissa laaja keskustelu ener-

giapolitiikasta ja erityisesti ydinvoimaloiden rakentamisesta,

— että puoluetoimikunta veloitetaan kutsumaan kokoon uusi, monipuolisesti asiantunteva työryhmä laatimaan uutta energiapolitiittista ohjelmaa, joka sitten tulee alistaa perusjärjestökasittelyyn.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta toteaa, että SDP:n energiapolitiittinen ohjelma on valmisteltu puolueen työryhmäorganisaatiossa noudattaen samaa menettelyä kuin muissakin puolueen ta-voiteohjelmien valmisteluissa. Ohjelmaa on valmisteltu puolueen energiapolitiittisessa jaostossa, joka valmisteluvaiheessa on kuullut myös muita mm. ympäristönsuojelun ja luonnonhoidon jaoston näkökohtia. Ohjelmaa on käsitelty puoluetoimikunnassa sekä hyväksytty yksimielisesti puolueuuevoston kokouksessa 14.11.1974.

Puoluetoimikunta katsoo, että ohjelman valmistelu on näin ollen tapahtunut riittävän laajapohjaisesti ja monipuolista asiantuntemusta käyttäen.

Puoluetoimikunta pitää esitystä keskustelun käymiseksi puolueen piirissä energiapolitiikasta ja ydinvoimaloiden rakentamisesta myönteisenä.

28 ATOMIVOIMALOIDEN RAKENTAMISEN SELVITTÄMINEN

Järvenpään Työväenyhdistys ry:n esitys

Kaupallisten atomivoimaloiden riskitekijöistä ja vaaroista on käyty kaikkialla maailmassa ja käydään edelleen kiivasta keskustelua. Myös Suomessa tämä keskustelu on laajenemassa, mitä lähempänä atomivoimaloiden tulo maahamme on ja mitä laajemmaksi atomivoimaloiden verkosto energiahuollossamme on suunniteltu rakennettavaksi.

Puolueemme teollisuus- ja energiapolitiittisissa ohjelmissa tode-taan aivan oikein, että atomivoimalaitosten rakentamisella ja rahoituksella on huomattava talous- ja teollisuuspoliittinen mer-kitys valtakunnassa. Lähinnä näiden näkökohtien perusteella Järvenpään Työväenyhdistys ry esittää, että puoluekokous hy-väksyisi seuraavan sisältöisen päätöslauselman:

Atomivoimalla tapahtuva sähkön tuotanto on vastaisuudes-sa saatettava valtion energiayhtiön toimesta tapahtuvaksi. Ennen uusien atomivoimaloiden rakentamista on riittävän yksityiskohtaisesti voitava kansalaisille selvittää riskiteki-jät, rakentamiseen tarvittavien pääomien saatavuus, niin ettei se rasita kohtuuttomasti maamme maksutasetta ja muun tuotantotoiminnan investointeja sekä muut mahdolli-set vaihtoehtoiset energian hankkimistavat, kuten esimer-

kiksi sähkön tuontimahdollisuudet. Lisäksi sähkön hinnoittelussa tulisi turvata pienkuluttajien edut.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta toteaa, että esityksen kannanotot ovat sopusoinnussa puolueuuvoston 14.11. 1974 hyväksymässä energiapolitiisessa ohjelmassa esitettyjen periaatteiden kanssa.

29 METSÄTEOLLISUUDEN SOSIALISOIMINEN

Kajaanin Sos.-dem. Yhdistys ry:n esitys

SDP:n periaateohjelman mukaan talouselämän perinpohjaiseen uudistamiseen tähtäävää suunnitelmallisuutta ja sosialisointia on toteutettava sitä mukaa, kuin ne käsitetään historiallisesti välttämättömiksi ja tarkoituksenmukaisiksi toimiksi. Elinkeinoelämän aloja ja yrityksiä on siirrettävä yhteiskunnan omistukseen ja hallintaan, sikäli kuin se on tarkoituksenmukaista työn ja pääoman välisen ristiriidan poistamiseksi, omistussuhteista johtuvien epäoikeudenmukaisuuksien hävittämiseksi tai edellytysten luomiseksi sosialistiselle suunnitelmataloudelle.

Suomen oloissa erityisesti metsäteollisuuden sosialisointi olisi tarkoituksenmukaista kaikkien edellä mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi. Sen vuoksi Kajaanin Sos.dem. Yhdistys esittää,

että puoluekokous päättäisi ryhtyä toimiin metsäteollisuuden sosialisoinniseksi mahdollisimman pian.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta viittaa esityksestä n:o 26 antamaansa lausuntoon.

30 PIENYRITYSTEN ASEMA SUURYRITYSTEN PURISTUKSESSA

Suur-Helsingin Sosialistiseura ry:n esitys

»Ei ole surkeampaa, kurjempaa asemaa, kuin ylivoimaista kapitaalia vastaan taistelevan pikkuliikkeen harjoittajan tai pientilallisen asema», kirjoitti Karl Kautsky Erfurtin ohjelmassa. Kautsky toteaa, että kapitaalinen keskittyminen on hävittänyt itsenäiset pienyritykset, joiden perustuksena oli tuotantovälineiden yksityisomistus. Sen sijaan on tullut »uusi pikkutuotanto, joka saa tärkeimmät tuotantovälineensä kapitaaliilta ja tulee sen palvelijaksi — pienviljelijä vuokratilalla tai velkaantuneella palstallaan samoin kuin kototyöläinenkin, jolle isomman liikkeen omistaja antaa raaka-aineet, tai ravintolan isäntä, joka on vain olutpanimon asiamies, kuten kulku- tai rihkamakauppiaskin, joka saa kauppatavaransa velaksi.» Edelleen Kautsky toteaa: »Nykyinen pikkutuotanto on pääoman riistämisen alainen, se on suurtuotannon työ-

voimain reservi ja siis sen menestymisen ehto. Kapitalistinen suurtuotanto ei voi kehittyä, ellei sillä ole käytettävissä työvoimain reserviä, joka toisaalta polkee työssä olevain palkkoja, toisaalta sallii pääoman käyttää hyväkseen kaikkia tilaisuuksia ja laajentaa aika-ajoin tuotantoa hyppäyksittäin tarjoamalla nopeasti uusia työvoimia.»

Karl Kautsky julkaisi Erfurtin ohjelman vuonna 1892. Siinä esitetty analyysi pienyritystoiminnan asemasta on varsin tosi tänäkin päivänä. Kaupan suuret keskusliikkeet ovat alistaneet pienliikkeenharjoittajat velkaorjuuteen, suuryritykset käyttävät alihankkijoinaan pienyrittäjiä, jotka ovat isäntäyrittystensä mielivallan alaisia niin työnsä hinnoittelun kuin sen jatkuvuuden suhteen. Turvatakseen voittojensa maksimoinnin suurpääoma käyttää pienyrityksiä hyväkseen säätelemällä hankintojaan ja varastojaan suhdanteiden mukaan pienyritysten kestäkyvystä riippumatta.

Suurin osa suurpääoman alistamista pienyrityksistä on tyypillisiä perheyriityksiä, joissa ei käytetä vierasta työvoimaa. Yhteiskunnan palvelurakenteen ylläpitämiseksi on suurpääoman harjoittama pienten perheyriitysten kurjistaminen voitava estää.

Työväenliikkeessä pienyrittäjät on herkästi sivuutettu tai huolimattomasti niputettu tuotantovälineiden hyvinvoipien omistajien luokkaan. Pienyrittäjät itse on harhautettu puolustamaan aikoja sitten historiaan siirtynyttä »vapaata kilpailua» ja syyttämään vaikeuksistaan yhteiskuntaa ja sen harjoittamaa veronkantoa. Käsitysten tarkistamiseen on aihetta molemmin puolin.

Pienyrittäjien objektiivinen asema edellyttää yhteiskunnalta toimenpiteitä, jotka toisaalta suojaavat pienyritystoimintaa suurpääoman mielivallalta ja toisaalta edistävät osuuskuntamuotoista yritystoimintaa. Pelkkä pienyritysten taloudellinen tukeminen yhteiskunnan toimenpitein ei ole oikea ratkaisu, koska tuki epäsuorasti koituu suurpääomalle, joka voi täten rauhassa jatkaa yhteiskunnan tekehengitystä saavien pienyritysten riistämistä.

Edellä sanottuun viitaten Suur-Helsingin Sosialistiseura ry. esittää, että puoluekokous velvoittaisi puolueen edustajat toimimaan siten,

että tutkitaan pienyritysten asemaa koskevan lainsäädännön puutteet kiinnittäen erityisesti huomiota sopimuslainsäädäntöön ja lainsäädäntöä uudistetaan siten, että suuryritykset eivät voi mielivaltaisesti käyttää hyväkseen pienyrityksiä ja siten, että isäntäyritys velvoitetaan turvaamaan pienyritysten toimintaedellytykset ja -ehdot,

että elinkeinoverotuksen uudistuksella estetään suuryrityksiä hyödyttävä ja sen kilpailuasemia kohtuuttomasti voimistava keinottelumahdollisuus,

että yhteiskuntasuunnittelu saatetaan riippumattomaksi suurpääomasta ja sen etunäkökohdista ja samalla luodaan edellytyksiä pienyritysten toiminnalle,

että yhteiskunnan toimenpitein edistetään osuuskuntamuu-
toista yritystoimintaa.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta viittaa puolueuuvoston vuonna 1973 hyväksymään kannanottoon pienen ja keskisuuren yrittäjätoiminnan toimintaedellytysten parantamiseksi. Kannanotossa on tuotu esiin toimenpiteitä, jotka liittyvät tällaisen yritystoiminnan erityiskysymykseen.

Puoluetoimikunta toteaa, että SDP:n toimesta on tehty aloite elinkeinoverolain keinottelun ja veronkierron mahdollistavien aukkojen paikkaamiseksi. Toisaalta pysyvän verolain säätämisyjärjestys rajoittaa tarkoituksen saavuttamiseksi todella tehokkaiden keinojen toteuttamisen.

Yhdistyksen esityksen esittämään kahteen viimeiseen kohtaan voidaan todeta, että toimintakykyisten pienyritysten kehittäminen liittyy eräänä osana suunnitelmallisen ja työväenehtoisen teollisuuspolitiikan toteuttamiseen ja periaatteessa lähtökohtana on pidettävä puolueen teollisuuspoliittisessa ohjelmassa esitettyjä tavoitteita, jossa mm. on esitetty osuustoiminnallisen yritystoiminnan kehittämisenäkökohtia.

31 ULKOMAISTEN YRITYSTEN TOIMINNAN MÄÄRÄAIKAISUUS

Porin Sos.-dem, Toveriseura ry:n esitys

Kuten yleisesti tiedetään, ovat ulkomaiset, mm. ruotsalaiset yritykset voineet haikailematta käyttää hyväkseen Suomessa köyhien, etenkin kehitysalueiden kuntien taloudellista ahdinkoa ja teollistamistoiveita. Kiertääkseen omien maidensa korkeampia palkka- ja sosiaalimenoja ovat mm. vaatetusteollisuuden ja elektroniikkateollisuuden yritykset aloittaneet toimintansa naisreservi-voimaisissa kunnissa. Kunnat ovat tulleet yrityksiä vastaan rakentamalla teollisuushalleja, myöntämällä verohelpotuksia jne. Useissa kunnissa suuria investointeja vaatineet teollisuushallit ovat jääneet tyhjiksi yritysten lopetettua yhtäkkiä toimintansa paikkakunnalla.

Kun Suomessa vallitsee työvoimapula ja määrätyt teollisuuspiirit ehdottavat jopa ulkomaalaisen työvoiman tuontia, pitäisi ulkomaalaisten yritysten maahan pääsyä rajoittaa ja mikäli kunnat myöntävät tällaisille yrityksille erityisiä etuisuuksia ja vero- ym. helpotuksia, pitää kunnan saada riittävät takeet yrityksen määräaikaisesta pysymisestä paikkakunnalla.

Ehdotammekin puoluekokoukselle,

että se tekisi päätöksen, jossa kauppa- ja teollisuusministeriötä kehoitetaan valmistelemaan esitys ulkomaisten yritysten lakimääräisestä velvollisuudesta tehdä määräaikais-

sopimus paikkakunnalla pysymisestä, mikäli kunta myöntää yritykselle erityisiä etuisuuksia.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta katsoo, että mikäli valtio tai kunta tukee yritysten sijoittumista, on lähtökohtana pidettävä sitä, että työpaikat ovat pysyviä ja toisaalta sitä, että kuntien menot teollisuusinvestointien tukemiseen eivät muodostu koh-tuuttomiksi ja että kunnan sijoittamalle pääomalle voidaan saada riittävät takuut.

TYÖELÄMÄN UUDISTAMISTA KÄSITTELEVÄ VALIOKUNTA

32 TYÖELÄMÄN UUDISTAMINEN

Puoluetoimikunnan esitys

1 Johtavat periaatteet

Kapitalistinen talousjärjestelmä asettaa ihmiset keskenään eri-arvoiseen asemaan palkkojen, taloudellisten etujen sekä henkilökohtaisen vapauden ja oikeuksien suhteen. Toisille kasautuvat valta, taloudelliset edut sekä viihtyisä elinympäristö, toisille raskitavat työolot, huoli toimeentulosta ja heikot elämisen ehdot. Ilman tietoista työntekijäin asemaa parantavaa ja oikeuksia lisäävää toimintaa nämä erot kasvavat edelleen.

Työssään ihmiset ovat alistettuja työnantajan määräysvaltaan. Kansanvalta ei ulotu tämän päivän Suomessa työpaikoille. Kapitalismin kansainvälinen ja kansallinen yhdentyminen vaikeuttaa sekä poliittisen että ammatillisen työväenliikkeen toimintaa ja estää kansanvallan laajentamista.

Sosialidemokraattisen puolueen johtavina periaatteina työelämän uudistamisessa ovat työntekijäin perusoikeuksien turvaaminen, ai-neellisen ja henkisen aseman parantaminen ja kansanvallan laa-jentaminen työpaikoille.

- Jokaiselle on turvattava oikeus työhön ja työn jatkuvuuteen. Suunnitelmallisuutta työllisyyden hoidossa on lisättävä ja yksityisen pääoman mielivaltaa työvoiman käytössä ja tuotan-non alueellisessa sijoittelussa on rajoitettava.
- Jokaiselle työntekijälle on turvattava oikeus toimeentuloon ja oikeudenmukaiseen osuuteen yhteiskunnassa tuotetuista tavaroista ja palveluista. Pyrkimyksenä tulee olla tuloerojen kaventaminen, reaaliansioiden jatkuva parantaminen ja yhteis-kunnallisten palvelujen lisääminen.
- Työ ei saa vaarantaa ihmisen ruumiillista tai henkistä terveyt-tä. Työn aiheuttamaa rasitusta on vähennettävä. Työntekijäin turvallisuuteen, terveyteen ja viihtyvyyteen kohdistuvat haitat on poistettava parantamalla työympäristöä.
- Työntekijöille on luotava nykyistä parempi työaikausuoja. Työ-aikaa on lyhennettävä. Kiireellisintä tämä on yö- ja vuoro-työssä sekä poikkeuksellista ruumiillista ja henkistä rasitusta aiheuttavissa töissä.
- Työntekijäin kansanvaltaisia oikeuksia on lisättävä. Työnanta-jien yksipuolista asiainkäsittelyä ja sopimusten ja lakien tul-kintavaltaa on rajoitettava. Työntekijäin tiedonsaannin ja neu-votteluaseman turvaamiseksi on kehitettävä työnantajaa sito-via menettelytapoja.

2 Turvattu työpaikka

Jokaiselle on turvattava oikeus työhön. Tähän päästään kehittä-mällä suunnitelmallisuutta työllisyyden hoidossa sekä rajoitta-malla yksityisen pääoman mielivaltaa työvoiman käytössä ja tuo-tannon alueellisessa sijoittelussa.

Toistuvasti esiintyvät työttömyyskaudet, irtisanomiset ja lomau-tukset sekä sukupuolen, iän, vamman tai jonkin muun synn takia työntekijöihin kohdistuva syrjintä osoittavat työsuhdeturvan laa-jentamisen tarpeelliseksi.

- Työhönotto ja työvoiman käyttö on kytkettävä yleiseen työ-voimapolitiikkaan. Työvoimaviranomaisille on määrääjain ilmoi-tettava arviot työntekijäin lukumäärästä ja työtehtävien vaa-timasta ammattitaidosta. Samoin työnantajan on etukäteen ilmoitettava työvoiman lisäämisestä tai vähentämisestä.
- Vajaakuntoisten mahdollisuus osallistua työelämään on turvat-tava. Työhönottoa ja työmuotojen suunnittelua on voitava ohja-ta siten, että tämä päämäärä toteutuu.
- On pyrittävä työvoiman tasaiseen käyttöön. Sesonki- ja mui-den työhuippujen katkaisemiseksi nykyisin käytettävistä lyhyt-aikaisista työsuhteista ja ulkopuolisesta työvoimasta on luo-

vuttava. Työvoiman vuokraus työpaikan vakituisiin työtehtäviin on estettävä.

- Työnantajan oikeutta ottaa ja erottaa työntekijä on voimakkaasti rajoitettava.
- Työantajan irtisanomisaikaa lomautuksen ja varsinaisen irtisanomisen yhteydessä on pidennettävä. Kun työsuhteen pysyvyys työntekijän kannalta on erityisen perusteltua, on yleistä irtisanomisaikaa asteittain lisättävä. Tällaisia seikkoja ovat mm. sairauden tai tapaturman vuoksi heikentynyt työkyky, työntekijän ikä ja työsuhteen pituus.
- Työntekijää ei saa lomauttaa eikä irtisanoa, ennen kuin toimenpiteen lain ja sopimusten mukaisuus on selvitetty.
- Työntekijöille on taattava oikeus valvoa työpaikkansa työhön-ottoa, työvoiman käyttöä ja sen suunnittelua.

3 Turvattu toimeentulo — palkkapolitiikka

Työntekijät saavat toimeentulonsa palkkatyöstä. Kapitalistisessa talousjärjestelmässä palkkatyö synnyttää myös pääomatuloa, joka ohjautuu harvalukuiselle omistajaluokalle. Tällaisesta omistuksesta hyötyvien ja vain palkkatuloilla elävien välisen eron lisäksi myös palkanansaitsijoiden väliset tuloerot ovat suuret.

Monien ihmisten ansiot täydestä työpäivästä huolimatta riittävät tuskin perustarpeiden tyydyttämiseen. Nämä pienipalkkaiset kuuluvat usein niihin syrjittyihin ryhmiin, joiden asema työelämässä on muutoinkin turvaton.

Koko maan kattavat työ- ja virkaehtosopimukset muodostavat talous- ja sosiaalipolitiikan laajan osan. Kaikki työntekijät eivät vielä kuitenkaan ole sopimusten piirissä. Sopimukset poikkeavat myös yksityiskohdiltaan eri aloilla. Yhteisenä piirteenä tulee olla pyrkimys solidaariseen palkkapolitiikkaan. Työntekijöiden on saatava käyttöönsä voimassa olevat työehtosopimukset nykyistä paremmin.

Palkkapolitiikka sinänsä on riittämätön keino tavoitteiden toteuttamiseksi. Työntekijöiden on voitava vaikuttaa harjoitettavaan talouspolitiikkaan kokonaisuudessaan. Työntekijöiden on voitava myös valvoa ja ohjata teknistä tutkimusta ja kehitystä sekä tulosten soveltamista työ- ja tuotantomenetelmiin. Työorganisaatiota on kehitettävä työntekijämyönteiseksi.

Ammattijärjestöjen neuvotteluvapaus on turvattava. Samalla on kehitettävä työntekijöiden ja toimihenkilöiden yhteistä neuvottelujärjestelmää.

Sosialidemokraattisen työväenliikkeen jatkuvana tavoitteena on ollut ja on edelleen palkkapolitiikka, joka turvaa samasta työstä samanlaisen palkan. On rakennettava sellaiset palkkausmuodot, jotka parhaiten palvelevat tätä pyrkimystä. Palkkausmuoto on kuitenkin valittava siten, että se ei vaikeuta solidaarisen palkkapolitiikan toteuttamista.

Työehtosopimusten palkka- ja muut ansioon kohdistuvat määräykset on korotettava vastaamaan käytännön ansiotasoa.

- Tulorajojen kaventamiseksi on solidaarista palkkapolitiikkaa jatkuvasti kehitettävä. Kysymys ei kuitenkaan ole vain palkansaajien välisistä tuloeroista. Erityisesti on tasoitettava eroja pääoma- ja yrittäjätulojen ja palkkatulojen välillä.
- Kaikkien työntekijäryhmien reaaliansioiden jatkuva parantaminen on keskeinen tehtävä. Erityistä huomiota on kiinnitettävä matalapalkka-aloihin. Yhteiskunnan toimenpiteillä on tuettava reaaliansioiden parantamista.
- Teoreettisen koulutuksen yliarvostusta on vähennettävä. Ammattitaidon ja työkokemuksen lisäksi on arvostettava myös työn tekijälleen asettamia vaatimuksia ja muutettava palkkasuhteita sen mukaisesti.
- Eri näkökohdat huomioon ottaen palkkojen porrastus eri toimialojen välillä on saatettava oikeudenmukaiseksi.
- Palkkausmuoto ei saa aiheuttaa työntekijälle tapaturma- tai terveysvaaroja. Suorituspalkkauksesta johtuva henkinen ja ruumiillinen rasitus tapaturmariskeineen on otettava huomioon arvioitaessa eri palkkausmuotojen järjestyssyyttä tuotannossa.
- Palkkausmuoto tai tehtävien muutos ei saa aiheuttaa ikääntymälle työntekijälle ansiotason laskua tai työtehtävien huononemista.
- Taloudellisten suhdannevaihteluiden haitat eivät saa vaikuttaa työntekijöiden palkkaukseen. Pakkolomautusten aikana on toimeentulo turvattava. Lyhyiden lomautusten aikana on maksettava täysi palkka.
- Aikapalkkajärjestelmää on laajennettava siten, ettei työntekijöiden ansiotaso heikkene.
- Iästä ja työtehtävistä riippumatta työntekijälle on turvattava vähimmäispalkka.

4. Työympäristöä parannettava

Jokaiselle työntekijälle on taattava turvallinen, terveellinen ja viihtyisä työympäristö. Tähän tavoitteeseen on pyrittävä ensisijaisesti rakenteellisin teknisin toimenpitein. Henkilökohtaisiin suojavälineisiin tulee turvautua vasta silloin, kun muut keinot eivät ole mahdollisia.

Vaarat on torjuttava etukäteen. Jo suunnittelu-, valmistus- ja maahantuontivaiheessa on otettava huomioon koneiden, laitteiden ja työvälineiden sekä raaka-aineiden ne ominaisuudet, jotka voivat aiheuttaa työntekijöille vaaraa tai haittaa. Samoin uusien työ- ja tuotantomenetelmien haitat on estettävä jo suunnittelu- vaiheessa. Työsuojelun tarvitsemaa teknistä tarkastustoimintaa on kehitettävä viivytyksittä.

Työsuojelusäädöksiä on kehitettävä edelleen siten, että voidaan tehokkaasti puuttua työn kuluttavuuteen, rasittavuuteen sekä ruumiillisia ja henkisiä sairauksia aiheuttaviin epäkohtiin.

Työympäristön suunnitelmallista kehittämistä on edistettävä säättämällä määräykset valtakunnallisesta työympäristö suunnitelmasta sekä luotava edellytykset myös työpaikkakohtaisen työympäristön määrätietoiselle suunnitelmalliselle kehittämiselle. Työympäristöä, sen lähiympäristöä ja työmatkaympäristöä on suojeltava ja hoidettava kokonaisuutena.

Vakavista työrikoksista kuten työsuojelumääräyksen rikkomisesta, laittomasta irtisanomisesta ja järjestäytyneen työntekijän tai työntekijäin edustajan syrjimisestä on työnantajaan kohdistettava tuntuva taloudellinen seuraamus, yhteisösakko.

Työntekijät ovat työnsä ja työympäristönsä asiantuntijoita. Heille on taattava mahdollisuus vaikuttaa näitä koskeviin päätöksiin.

- Työsuojeluvaltuutetulle on turvattava riittävä aika työsuojelukysymysten selvittämistä ja hoitoa varten.
- Työsuojeluvaltuutetulla on oltava oikeus keskeyttää työ, jos se välittömästi uhkaa terveyttä ja turvallisuutta. Samoin työsuojeluvaltuutetulla on oltava oikeus keskeyttää työnteko, jos se rikkoo selvästi työsuojelumääräyksiä tai asianmukaista kieltoa. Yksityisellä työntekijällä on myös oltava oikeus kieltäytyä työstä, jos se uhkaa välittömästi terveyttä ja turvallisuutta.
- Työntekijää tai työntekijöiden edustajaa ei saa asettaa vahingonkorvausvelvolliseksi näitä oikeuksia käytettäessä. Tämän takia mahdollisista työn keskeytyksistä ei saa aiheutua ansionmenetyksiä työntekijöille.
- Työntekijöillä on oltava päätösvaltaa työn ja työympäristön kannalta tärkeissä kysymyksissä. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi ts. suunnitelmien valmistelu, hyväksyminen ja toteuttamisen ohjaaminen sekä työpaikkakohtaisen koulutuksen järjestäminen.

5. Työterveyshuollon kehittäminen työpaikoilla

Työterveyshuollon tulee työympäristössä estää työn aiheuttamien sairauksien syntymistä ja selvittää terveystarkastuksilla mahdolliset sairaudet aikaisessa vaiheessa. Työterveyshuolto on tärkeä osa työsuojelua. Sen tulee painottua pääasiassa ennaltaehkäisevään toimintaan. Työntekijöiden vaikutusmahdollisuudet työterveyshuollon toteuttamiseen on turvattava.

Työterveyshuollon toteuttamisesta huolehtivat alan ammattikoulutuksen saaneet henkilöt, jotka osallistuvat työn ja työympäristön aiheuttamien terveysvaarojen torjuntaan sekä edistävät työntekijäin terveyttä lääketieteellisin keinoin. Työterveyshuollon kustannukset on siirrettävä kokonaan työnantajien maksettavaksi.

Työterveyshuoltoon läheisesti liittyviä osa-alueita ovat terveellisen ja ravitsevan työpaikkaruokailun järjestäminen sekä työntekijäin ruumiillista ja henkistä kuntoa kohentavan työliikunnan toteuttaminen työaikana työnantajan kustannuksella.

- Työterveyshuolto tarvitsee kiireellisesti lainsäädännölliset puitteet. Toimintaa on tehostettava ylimenoaikana niillä ammattialoilla ja työpaikoilla, joilla terveydelliset vaarat ovat suurimmat.
- Työsuojelutoimikuntien tulee hyväksyä vuosittain työpaikan työterveyshuollon suunnitelma sekä valvoa sen toteuttamista. Samoin työsuojelutoimikunnan tulee päättää työterveyshuollon henkilökunnan ottamisesta. Tämän menettelyn on oltava korvausten saamisen ehtona.
- Jokaiselle työntekijälle on turvattava työnantajan kustantama säännöllinen ja terveellinen ruokailu työvuoronsa aikana.
- Työn rasittavuuden ja kuluttavuuden aiheuttamien terveyshaittojen ehkäisemiseksi on järjestettävä kuntoutuslomia.

6. Työaikasuojaus

Pidentyneet työmatkat ja lisääntyvät ylityöt rajoittavat työntekijän käyttöön jäävää lepo- ja vapaa-aikaa. Työntekijällä täytyy olla mahdollisuus itsensä kehittämiseen, olla poliittisesti ja ammatillisesti aktiivinen ja yleensä osallistua toimintaan, jolla yhteiskuntaa muutetaan demokraattisemmaksi. Myös perhe-elämälle on jätävä aikaa. Lisäksi iäkkäiden henkilöiden erityiskysymykset, kuten heidän mahdollisuutensa kestää nykyisen työtahdin painetta ja pyrkimys pehmentää heidän eläkkeelle siirtymistään, vaativat työaikasuojauskehittämistä.

Osa työ- ja tuotantomenetelmien kehityksen synnyttämästä hyödyistä on käytettävä työajan yleiseen lyhentämiseen ottaen huomioon työntekijöiden koko työaika. Työaikaa voidaan lyhentää eri vaihtoehtoja käyttäen. Tällaisia ovat eläkeiän alentaminen, työntekijöiden vapaavuodet, talvilomat, lyhyemmät työviikot ja lyhyemmät työpäivät.

- Työntekijöille on järjestettävä nykyisen vuosiloman lisäksi kahden viikon talviloma.
- Keskimääräistä viikkotyöaikaa on lyhennettävä. Kiireellisintä työajan lyhentäminen on yö- ja vuorotyössä sekä poikkeuksellista ruumiillista ja henkistä kulutusta aiheuttavissa töissä. Työajan lyhentäminen on toteutettava ansiotasoa alentamatta ja työvauhtia kiristämättä.
- Kaikille työntekijöille on taattava lakisääteinen työaikasuoja. Voimassa olevien työaikalakien epäkohdat on kiireellisesti korjattava.
- Työaikalakien määräämät vuosittaiset ylityön enimmäistuntimäärät on alennettava puoleen nykyisestäään ja muutettava kuukausittaisiksi enimmäismääriksi. Valvontaa on tehostettava

ja määräysten rikkomisesta säädettävä ankarat seuraamukset. Hätätyöt on rajoitettava todellisiin katastrofitilanteisiin.

- Työntekijöille on turvattava riittävä määrä lepoaikoja ja elpymistaukoja työviikon ja työpäivän aikana.
- Työmatkoista aiheutuvat haitat on poistettava ja yhdyskuntasuunnittelua on toteutettava siten, että työmatkoihin kuluu aikaa voidaan vähentää.
- Liukuvaa työssäoloaikajärjestelmää on kehitettävä.

7. Koulutus

Työntekijän saama peruskoulutus määrää pitkälti hänen asemansa työelämässä. Koulutus asettaa rajat työtehtävästä toiseen siirtymiselle. Taloudellisen tilanteen vaihdellessa ja tuotantorakenteen muuttuessa vähiten koulutusta saaneet ovat huonoimassa asemassa.

Työntekijäin koulutus maassamme on puutteellista. Enemmistöltä puuttuu ammatillinen koulutus kokonaan. Lisäksi nykyinen ammatikoulutus antaa suppean valmiuden työelämään, eikä yleissivistävää opetus takaa riittävää pohjaa jatko-opinnoille.

Jokaiselle työntekijälle on luotava oikeus laaja-alaiseen ammatilliseen ja yleissivistävään koulutukseen. Tavoitteena on koulutusjärjestelmä, jossa opinnot muodostavat joustavan kokonaisuuden ja mahdollistavat työntekijäin jatko-opinnot työtehtävästä riippumatta.

- Koulutusta kehitettäessä on pääpaino asetettava ammatillisen koulutuksen kehittämiseksi. Aikuiskoulutus on suunnattava ensisijaisesti niille, jotka ovat saaneet vähiten koulutusta.
- Yritysten sisäisessä koulutuksessa on noudatettava yhteiskunnan koulutukselle asettamia vaatimuksia ja tavoitteita. Yrityksen sisällä järjestettävän koulutuksen suunnittelussa ja toimeenpanossa on turvattava työntekijäin vaikutusmahdollisuudet.
- Koulutuksen tiellä olevat taloudelliset esteet on poistettava muun muassa toteuttamalla yleinen palkallinen opintoloma, jonka työntekijä voi käyttää ammattiinsa liittyvään tai muuhun tarpeelliseksi katsomaansa koulutukseen.

8. Kansanvalta työpaikalla

Kapitalistisessa järjestelmässä omistukseen perustuva yritysten taloudellinen vallankäyttö aiheuttaa koko yhteiskuntaan ulottuvia haittavaikutuksia. Työntekijäin turvattomuutta ja huonoa viihtyvyyttä työpaikoilla osoittavat osaltaan työntekijäin vaihtuvuus, tapaturmien tiheys, poissaolot ja ristiriitojen yleisyys. Työntekijäin oikeuksia lisäävät uudistukset ovat tämän takia välttämättömiä.

Työntekijäin täysipainoista vaikutusta ovat osaltaan estäneet tietojen saannin sattumanvaraisuus, riittämättömyys ja työnanta-

jien salassapito-oikeudet. Avoimien neuvotteluiden ja työntekijäin oikeuksien kehittämisen ehdottomana edellytyksenä on kaikkien tarvittavien tietojen saanti riittävän ajoissa ja niiden tarkistamisoikeus.

Työntekijäin vaikutus ei saa perustua työnantajan tahtoon harjoittaa yhteistyötä, koska tällöin osallistuminen useimmiten pykähtyy kysymykseen, joilla edesautetaan pääasiassa työnantajan etujen toteuttamista.

- Työntekijäin vaikutus on ulotettava yrityksen päätöksentekoon ja sen valvontaan. Työntekijäin todellista, työnantajaa sitovaa päätösvaltaa on erityisesti toteutettava kysymyksissä, jotka välittömästi vaikuttavat yrityksen henkilöstöpolitiikkaan, työntekijäin työoloihin ja työympäristöön.
- Näiden uudistusten edellytyksenä on työntekijöiden ammatillisten järjestöjen oikeuksien laajentaminen sekä työväenliikkeen tavoitteiden mukaisen koulutuksen tehostaminen työpaikoilla.
- Kansanvaltaisia oikeuksia on laajennettava ja yritysdemokratiaa kehitettävä jatkuvasti sekä sopimus- että lainsäädäntöteitse.

9. Paikalliset neuvottelusuhteet

Työntekijöiden toimintaedellytykset työpaikoilla perustuvat pääasiallisesti sopimusmääräyksiin. Sopimustoiminnan merkitys on kasvanut ja sen myötä ovat määräysten soveltamisesta ja tukinnasta johtuvat ristiriidat lisääntyneet. Työnantajapuolen vitkastelu vaikeuttaa usein neuvottelutoimintaa työpaikoilla.

Työntekijöillä on riitatapauksissa käytettävissään neuvottelujärjestelmä, joka ulottuu työpaikoilta liittoihin ja tuomioistuimeen. Ennen kaikkea työntekijöiden voima työpaikoilla perustuu ammatityhdistysliikkeeseen. Tämän vuoksi on näiden järjestöjen sääntöjä ja päätöksiä noudatettava.

- Sopimustoimintaa kehitettäessä on luotava mahdollisimman tarkat ja riidattomat yhteiset tulkintaohjeet.
- Työntekijöillä on oltava työnantajan kanssa tasavertainen oikeus tulkita lakeja ja sopimuksia.
- Työpaikkatasoiset kysymykset on pyrittävä sopimusten ja lakien rajoissa ratkaisemaan paikallisesti. Periaatteena tulee olla, että kaikki kysymykset selvitetään ja niistä sovitaan, ennen kuin suunnitelmat ja ratkaisut tehdään ja toteutetaan. Neuvottelijoille on luotava selvät vastuurajat.
- Sopimusten noudattamiseksi on työnantajan velvotteita ja vastuuta lisättävä. Paras keino on työntekijäin oikeuksien laajentaminen. Jos työnantaja rikkoo sopimusten määräyksiä, tulee siitä seurata tuntuva taloudellinen seuraamus. Virheelliset ratkaisut on korjattava määräajassa.

- Työntekijäin luottamushenkilöillä tulee olla oikeus tehtävien-
sä hoidon vaatimaan koulutukseen jo ennen tehtävien vastaan-
ottamista. Luottamushenkilöillä tulee myös olla oikeus riit-
tävään vapautukseen työstä, vapaaseen liikkumiseen työpal-
kalla ja kunnollisiin toimintoihin.
- Työntekijäin luottamushenkilöille on taattava ansio- ja työsuh-
deturva, jotka takaavat tehtävien täysipainoisen hoidon,
- Työntekijäin laillista lakko-oikeutta ei saa rajoittaa. Lakko-
oikeus on ulotettava koskemaan kaikkia palkanansaitsoja.

10. Ohjelman toteuttaminen

Sosialidemokraattinen puolue toimii työelämän jatkuvan uudis-
misen puolesta tässä ohjelmassa esitettyjen tavoitteiden toteut-
tamiseksi. Tämä tapahtuu parhaiten poliittisen ja ammatillisen
työväenliikkeen määrätietoisella yhteistyöllä.

33. YRITYSDEMOKRATIAN TOTEUTTAMINEN

Eiran Sos.-dem. Yhdistys ry:n esitys

Vuoden 1966 puoluekokouksessa hyväksytyssä päätöksessä vii-
toitettiin periaatteellisia ja konkreettisia uudistuslinjoja yritys-
demokratian toteuttamiseksi. Sen. jälkeen on tehty valtiovalan
toimesta komiteaselvityksiä asiassa. Vuonna 1970 mietintönsä
jättänyt yritysdemokratia viitoitti monipuolisen ja jatkuvaan ke-
hittämistyöhön soveltuvan uudistusohjelman. Vuoden 1972 puo-
luekokouksen päätökset merkitsevät mainitun komitean mietinnön
kanssa ja myös SAK:n vuoden 1971 edustajakokouksessaan hy-
väksymien ohjelmien kanssa samansisältöisen uudistuslinjan
omaksumista. Käytännön uudistuksia ei kuitenkaan vielä ole
syntynyt. Mainittakoon myös, että yritysdemokratian sovellutus-
komitean kesällä 1974 jättämän mietinnön lakiesitys ei kata kuin
osan niistä yritysdemokratiaudistuksista, joita yllä viivatuissa
päätöksissä ja suosituksissa on esitetty. Yllä mainittuun viitaten
Eiran Sos.-dem. Yhdistys ry. esittää,

että puoluekokous velvoittaa puoluetoimikunnan ryhtymään
kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin lainsäädännön aikaan-
saamiseksi, että yrityksiin voidaan perustaa henkilökunta-
neuvostoja riittävin toimivaltuuksin, että saadaan henki-
löstön edustus yritysten ylimpiin hallintoelimiin, että saa-
daan luoduksi yritysten voiton käytölle yhteiset säännöt
ja että valtion yhtiöiden kohdalla toteutetaan yritysdemo-
kratiakomitean suositukset viipymättä ja lisäksi, että val-
tion virastoissa ja laitoksissa tulee henkilöstöneuvostojen
toiminta saattaa myös lakisääteiselle pohjalle.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta viittaa esitykseensä työelämän uudista-
misohjelmaksi ja toteaa, että sitä edeltävä puolueen kan-

nanotto yritysdemokratiasta sisältyi vuoden 1972 puoluekokouksen hyväksymään työsuhteepoliittiseen ohjelmaan. Puoluetoimikunta on myös eri yhteyksissä pyrkinyt kiirehtimään yritysdemokratian kehittämistä. Vuonna 1972 asetetun hallituksen hallitusohjelmaan ja sen lisäpöytäkirjaan on sisältynyt kohta yritysdemokratialainsäädäntöön ryhtymisestä ja valtion yhtiöiden yritysdemokratian toteuttamisen kiirehtimisestä. Hallitusohjelman lisäpöytäkirjassa on myös kohta virastodemokratian lainsäädännön valmistelun aloittamisesta.

Yritysdemokratiakomitean suositusten jälkeen tapahtunut yritysdemokratian valmistelutyö on täsmentänyt kysymystä niin, että komitean vuonna 1970 esittämät suositukset eivät sellaisenaan enää riitä uudistusten pohjaksi. Vasta yritysdemokratian sovellutuskomitean heinäkuussa 1974 julkistettu mietintö on mahdollistanut perusteellisen ja laajan arvioinnin yritysdemokratian kehittämisestä. Samaan aikaan on myös käytännössä toteutettu yritysdemokratiakokeiluja, joista saadut kokemukset ovat olleet varsinakin koulutusmielessä myönteisiä. Niinpä kokeiluja tulee edelleen jatkaa.

Eiran Sos.-dem. Yhdistys ry:n esitys puoluekokoukselle lausuu pääosiltaan ne vaatimukset, joita puoluekokoukset ovat aiemmin asiasta tehneet. Yritysdemokratian valmistelutyö tältä osin päätyttyä on puoluetoimikunta suorittanut perusteellista harkintaa tehdystä ehdotuksista. Puoluekokoukselle jätetty työelämän uudistamisohjelma sisältää tämän harkinnan tuloksia. Mikäli puoluekokousten asettamien tavoitteiden mukaisiin yritysdemokratia uudistuksiin avautuu mahdollisuuksia on puoluetoimikunta kiirehtimässä niiden toteuttamista yhteistyössä ammattiyhdistysliikkeen kanssa.

34. JULKINEN VALTA TYÖNANTAJANA

Suur-Helsingin Sosialistiseura ry:n esitys

Julkinen valta työnantajana, ts. valtio, kunta ja kuntainliitot sekä valtio- ja kuntajohtoiset yhtiöt, voisi oikein toimissaan olla kahdella tavalla merkityksellinen työväenliikkeelle:

Ensinnäkin julkisen vallan toimintaa työnantajana voitaisiin käyttää muurinmurtajana ja päänavaajana työelämän kehittämisessä silloin kun lainsäädännön avulla ei voida edetä. Eri työnantajatahot joutuvat nimittäin kilpailemaan keskenään työvoimasta ja tämän johdosta muut työnantajat joutuvat usein seuraamaan esimerkkiä, jos yksi työnantajataho tekee työväen kannalta edullisen tai myönteisen toimenpiteen. Tällaisia toimenpiteitä voivat olla esimerkiksi palkansaajien oikeudellisen tai taloudellisen turvallisuuden parantaminen, työturvallisuuden tehostaminen, työterveydenhuollon järjestäminen, osallistumismahdollisuuksien kehittä-

minen tai koulutuksen lisääminen. Käytännössä työelämää ei kuitenkaan ole edes yritetty kehittää tätä kautta, vaikka lainsäädännöllisiä esteitä ei sille ole olemassa. SDP:kin on suunnannut ponnistuksensa lähes yksinomaan työmarkkinoiden yksityiselle sektorille. Laiminlyöntejä kuvaavina esimerkkeinä voidaan mainita, että suurilta valtion työntekijäryhmiltä puuttuu työterveydenhuolto kokonaan, kymmenien tuhansien virkamiesten irtisanomissuoja on olennaisesti heikompi, valtio saa laillisesti, jopa korvauksetta teettää virkatyöaikaa noudattavilla virkamiehillä ylittöitä mielin määrin. Lisäksi voimassa oleviakin määräyksiä rikotaan räikeästi niin valtiolla, kunnalla kuin valtioyhtiöissäkin.

Toiseksi julkista työnantajaa pidetään sosialistisen työnantajan mallikappaleena kapitalistisessa maassa. Valtion, valtioyhtiöiden ja kuntien toiminnan perusteella arvioidaan, miten yhteiskunnan omistama työnantaja haluaa ja osaa kohdella työntekijöitään. Nykyinen tilanne ei ainakaan edistä sosialismin lähestymistä. Päinvastoin julkisten työnantajien heikko toiminta saattaa viedä luottamuksen sosialismin paremmuuteen niiltäkin, jotka muutoin olisivat sosialismille myönteisiä. Yhteiskunta ei saa työnantajana kavahtaa sitä, että henkilöstöasioiden hyvä hoitaminen maksaa.

Esitetyn perusteella Suur-Helsingin Sosialistiseura esittää

että puoluekokous velvoittaisi puolueen edustajat eduskunnassa, valtioneuvostossa, Kunnallisessa sopimusvaltuuskunnassa, kuntien ja kuntainliittojen sekä valtion ja kuntainyhtiöiden päätäntäelmissä toimimaan siten että

julkinen valta työnantajana ryhtyisi voimaperäiseen työsuhde- ja henkilöstöpolitiikan kehittämistyöhön tavoitteena, että siitä tulee työväestön näkökulmasta selvästi parmpi työnantaja kuin yksityisen sektorin työnantajat.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta yhtyy esitykseen todeten samalla, että julkisen alan ammattijärjestöt ovat useaan otteeseen vaatineet tehostettuja toimia työolojen parantamiseksi. Julkisen työnantajan palveluksessa olevien työntekijöiden ja toimihenkilöiden asema työsuojelun tehokkaamman toteutumisen kannalta on huomattavasti parantunut sen johdosta, että valtion ja kuntien työpaikat tulivat säännönmukaisen työsuojeluvalvonnan piiriin aloitetun työsuojeluuudistuksen myötä.

35. ULKOMAISEN TYÖVOIMAN TUONTI JA TYÖVOIMATILANNE

Suur-Helsingin Sosialistiseura ry:n esitys

Maassamme on joillakin aloilla ja alueilla puutetta työvoimasta. Toukokuussa 1974 talousneuvosto esitti raportissaan ulkomaisen työvoiman tuottamisen maahan eräänä periaatteellisenä ratkaisuna Suomen työvoimaongelmiin. Tämän jälkeen aluksi varo-

vaisesti, mutta viime aikoina yhä vaativammin ovat työnantaja-piirit STK:n puheenjohtajaa myöten sekä eräät oikeistopoliitikot esittäneet vierastyövoiman käytön hyväksymistä Suomen talouselämän kehittämisen ehtona. Mielipiteitä ollaan muokkaamassa siihen suuntaan, että ulkomaaisen työvoiman käyttö ei ole toivottavaa mutta kuitenkin välttämätön ratkaisu Suomen työvoimapulaan.

Suomen työväestön pyrkimysten kannalta ulkomaaisen työvoiman tuonti olisi kohtalokasta. Työnantajapuolen ei olisi tarvis parantaa työolosuhteita, kehittää työn mielekkyyttä, nostaa ansiotasoa matalapalkka-aloilla, lisätä työntekijöiden oikeudellista ja sosiaalista turvaa, jos se voi täyttää työvoimavajauksensa ulkomailta tuotavalla, halvalla ja täysin puolustuskyvyttömällä siirtotyövoimalla. Yhteiskunnan kannalta ulkomaaisen työvoiman tuonti merkitsisi sellaisen aluepolitiikan taantumista, jolla pyritään työpaikkojen tasaisempaan jakaantumiseen, kiihtyvää maastamuuttoa suomalaisten siirtyessä matalapalkka-aloilta Ruotsiin sekä ulkomaaisen työvoiman aiheuttamia huomattavia taloudellisia kustannuksia ja sosiaalisia ongelmia ellei Suomessakin siirtotyövoimaa jätetä vaille ihmisoikeuksia.

Työvoimapula Suomessa on enemmänkin näennäinen kuin todellinen. Keskimääräistä työikää voidaan pidentää suojaamalla työntekijöiden terveyttä työssä, vajaatyökykyisten työllistymistä voidaan edistää vähentämällä työn rasittavuutta, naisten osallistumista työelämään voidaan lisätä parantamalla työoloja ja palkkausta sekä turvaamalla lasten päivähoito, kehitysalueilla on vielä suoranaista työttömyyttä eli pulaa työajakoista, ammattitaitoisen työvoiman vajuus voidaan poistaa tehostamalla ammattikoulutusmahdollisuuksia sekä jatko- ja täydennyskoulutusta ja tekemällä koulutukseen osallistuminen kaikille taloudellisesti mahdolliseksi.

Kysymys ulkomaaisen työvoiman käyttämisestä on noussut esiin varsin nopeasti ja keskustelun sävy viittaa siihen, että työnantajapiirien ensimmäisiä konkreettisia toimenpiteitä ei tarvitse odottaa kovin kauan. Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen tulee ajoissa esittää kantansa ulkomaaisen siirtotyövoiman käyttöön ja valmistautua toimimaan työväestön etujen puolustajana myös tässä kysymyksessä. Puolueen työelämää koskevissa ohjelmissa ei ole toistaiseksi käsitelty suhtautumista ulkomaaisen työvoiman tuontiin.

Edellä todettuun perustuen Suur-Helsingin Sosialistiseura ry. esittää

että puoluekokous ottaisi kielteisen kannan ulkomaaisen työvoiman tuontiin ja toteaisi, että se ei ole työväestön etujen mukainen eikä yhteiskunnan kokonaistalouden kannalta tarkoituksenmukainen ratkaisu työvoimatilanteeseen,

että puoluekokous velvoittaisi puolueen edustajat eduskunnassa, valtioneuvostossa ja ammattiyhdistysliikkeessä toi-

mimaan siten, että työvoiman tarjontaa lisätään ainoastaan työväestön etujen mukaisilla toimenpiteillä, joita ovat erityisesti pääomien ohjaaminen alityöllisyysalueille, työn turvallisuuden ja terveellisuuden parantaminen, työelämässä toimeenpantavat muut laadulliset muutokset ja sellainen toimeentulo- ja palvelupolitiikka, jolla voidaan edistää työelämän ulkopuolella olevien siirtymistä työvoimaan, ammatillisen perus-, jatko- ja täydennyskoulutuksen voimakas tehostaminen ja koulutukseen osallistuvien taloudellinen tukeminen ja näiden lisäksi sellaiset työelämän sisäiset ja yhteiskuntapoliittiset toimenpiteet, joilla voidaan tyrehdyttää työvoiman maastamuutto, luoda turvallinen paluu takaisin muuttaville ja turvata työvoiman tasainen uusiintuminen parantamalla lapsiperheiden asemaa,

että puolue kiireellisesti laatii työvoimapolitiittisen ohjelman, joka rakentuu ehdottoman täystyöllisyyden periaatteelle.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta yhtyy periaatteessa työvoiman tuotia koskevaan kantaan ja viittaa esitykseensä sisäpoliittiseksi asiakirjaksi.

Esityksen muilta osin puoluetoimikunta viittaa voimassa oleviin ohjelmallisiin esityksiin ja toteaa, että puolueen edustajien tulee pyrkiä kaikissa toimissaan ottamaan huomioon ne näkökohdat, jotka puolue on ohjelmissaan hyväksynyt. Uuden työvoimapolitiittisen ohjelman laatimista puoluetoimikunta ei katso tarpeelliseksi. Sen sijaan puoluetoimikunta selvittää voimassa olevan täystyöllisyysperiaatteelle perustuvan ohjelman tarkistamistarpeen.

36 LYHENNETTY PÄIVITTÄINEN TYÖAIKA, PÄÄMÄÄRÄNÄ 6 TUNNIN TYÖPÄIVÄ

Helsingin Sos.-dem. Naisyhdistys ry:n esitys

Sosialidemokratian perinteellisiin tavoitteisiin kuuluu pyrkimys tasa-arvoon niin kansalaisten kuin kansojenkin välillä. Toteutuakseen tämä edellyttää yhteiskunnan kaikilta osa-alueilla esiintyvän eriarvoisuuden poistamista, Rärkeimmillään tämä eriarvoisuus esiintyy taloudellisella osa-alueella, ja siksi se onkin ollut sosialidemokraattisen työväenliikkeen kamppailun keskeisenä kohteena kautta vuosikymmenien.

Kansalaisten välisen tasa-arvon yksi perusedellytys on heidän taloudellinen riippumattomuutensa. Tämän saavuttaminen edellyttää täystyöllisyyden toteutumista. Siihen pääsemiseksi Helsingin Sos.-dem. Naisyhdistys näkee keinona olevan päivittäisen työajan lyhentämisen 6-tuntiseksi. Lyhennetty päivittäinen työaika antaisi mielestämme tasapuolisesti kaikille enemmän aikaa käy-

tettäväksi perheen ja harrastusten hyväksi. Päivittäisen työajan lyhentäminen on siten myös perhepoliittisesti tärkeä toimenpide. Täten lyhennetään lasten päivittäistä oleskeluaikaa päivähoitopaikoissa ja samalla suodaan pienten lasten vanhemmille mahdollisuudet osallistua työelämään. Onhan jokaisella työikäisellä oltava sukupuolesta riippumatta samanlaiset mahdollisuudet osallistua työelämään, koulutukseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan.

Helsingin Sos.-dem. Naisyhdistys esittää puoluekokoukselle,

että päivittäisen työajan lyhentäminen aloitetaan pienten lasten vanhemmista, eläkeikää lähestyvistä henkilöistä sekä vuorotyöläisistä. Ylimenokauden aikana tulisi käyttää tehokkaasti hyväksi liukuvaa työaikaa, joka helpottaa perhekohtaista lastenhoidon järjestelyä ja lyhentää työmatkoihin käytettävää aikaa. Uudistuksen onnistumisen edellytyksenä on päivähoitopaikkojen suunnitelmien mukainen lisäys.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta toteaa, että päivittäisen työajan lyhentäminen on tärkeä tasa-arvokysymys, joka perinteisesti on kuulunut työväenliikkeen tavoitteisiin. Työajan lyhentäminen on kuitenkin mahdollista toteuttaa eri tavoilla ja tältä osin puoluetoimikunta viittaa esitykseensä työelämän uudistamisohjelmaksi.

37 PALKANANSAITSIJAIN TALVILOMA

Vaasan läänin Sosialidemokraattinen Piiri ry:n piiritoimikunnan esitys

Automaatio ja kiihtyvä elämänrytmi ovat aiheuttaneet sen, että pelkkä kesäaikana vietetty loma ei ole osoittautunut riittäväksi, vaan palkanansaitsijoille olisi varattava mahdollisuus irrottautua työstään myös talviaikana. Erillisen talviloman järjestäminen aiheuttaa luonnollisesti kustannuksia, mutta siirtymävaiheen aikana ongelma voitaisiin ratkaista siten, että joulun ja uuden vuoden väliset arkipäivät varattaisiin vapaa-ajaksi. Tällöin kustannukset eivät nousisi kohtuuttoman korkeiksi, koska jo nyt maksettavat arkipyhäkorvaukset muodostavat osan lomapalkkaa. Lopullisena tavoitteena tulee olla erillinen talviloma. Tärkeänä tavoitteena pidämme myös sitä, että viikoittainen vapaa-aika järjestetään siten, että mahdollisimman moni palkanansaitsija voi viettää viikonlopun aikana kaksi vapaapäivää.

Tietoisena siitä, että erillisen talviloman järjestäminen vaatii kiinteää yhteistyötä ammattiyhdistysliikkeen kanssa Vaasan läänin Sosialidemokraattisen Piirin piiritoimikunta ehdottaa,
että puoluekokous velvoittaa sosialidemokraatit kaikin ta-

voin edistämään palkanansaittijoiden mahdollisuuksia irtottautua työstään myös talviaikana.

Puoluetoimikunnan lausunto:

Puoluetoimikunta viittaa esitykseensä työelämän uudistamisohjelmaksi.

f

■

S ■